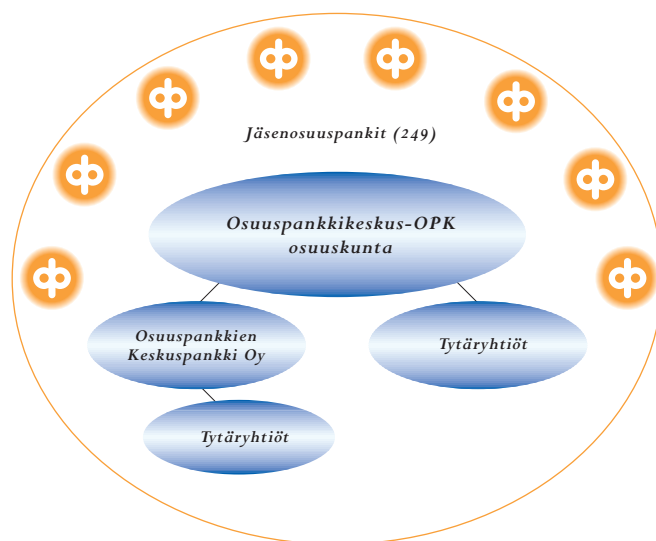

1997

Osuuspankkiryhmä
Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunta

Pääjohtajan katsaus	2
Toimintaympäristö	4
Johtava vähittäispankkiryhmä	6
Osuuspankkiryhmän toimintakertomus	12
Ryhmän rakenne ja yhteistoiminta	12
Toiminta ja tulos	13
Palkat ja henkilöstö	16
Tulevaisuuden näkymät	16
Tilinpäätösperiaatteet	17
Osuuspankkiryhmän tuloslaskelma	21
Osuuspankkiryhmän tase	22
Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut	24
Tilinpäätöksen liitetiedot	25
Osuuspankkiryhmän jäsenosuuspankit	32
Tilinpäätöslausuma	34
Tilintarkastuskertomus	34
Osuuspankkikeskus	36
Osuuspankkikeskus-konsernin tulos	37
Hallinto ja henkilöstö	38
Keskeiset tytär- ja konserniyhtiöt	38
Palvelut Osuuspankkiryhmälle	41
Osuuspankkikeskuksen organisaatio	45
Osuuspankkikeskuksen hallintoneuvosto ja johtokunta	46
Osuuspankkiryhmän viisivuotiskatsaus	48
Yhteystiedot	49

Osuuspankkiryhmän toiminta-ajatus

Osuuspankkiryhmään kuuluvat itsenäiset, suomalaiset pankit tarjoavat parasta pankkipalvelua sekä edistävät jäsentensä ja asiakkaidensa taloudellista menestymistä.

Osuuspankkiryhmän vahvuus perustuu kehityshakuiseen asiakasliiketoimintaan, kiinteään yhteistoimintaan, paikalliseen päätöksentekoon ja osaavaan henkilöstöön.

Osuuspankkiryhmän toimintaa ohjaavia perusarvoja ovat jäsenyys, ihmisläheisyys, luotettavuus, menestystahto ja ryhmäyhtenäisyys.

Osuuspankkiryhmä

Osuuspankkiryhmä aloitti 1.7.1997 uusimuotoisen yhteistoiminnan. Se perustuu elokuussa 1996 voimaan tulleeseen osuuspankilain muutokseen, ja päätökset siihen siirtymisestä tehtiin vuoden 1997 alkupuoliskolla. Osuuspankkiryhmän muodostavat jäsenosuuspankit sekä Osuuspankkikeskus tytäryhtiöineen.

Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunta (Osuuspankkikeskus) on pankkiryhmän lakisääteinen keskusyhteisö. Se on itenäisten osuuspankkien omistama osuuskunta, joka muodostettiin Osuuspankkien Keskusliitosta. Osuuspankkikeskus toimii pankkiryhmän osaamis- ja palvelukeskuksena. Se tuottaa jäsenpankeilleen keskitettyjä palveluja sekä ohjaa ja valvoo jäsenpankkien riskienhallintaa, vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta. Lisäksi se huolehtii koko pankkiryhmän edunvalvonnasta.

Osuuspankkien Keskuspankki Oy (OKO) on Osuuspankkikeskuksen tytäryhtiö. Pankki toimii osuuspankkien keskusrahallaitoksena ja itsenäisenä liikepankkina. OKOn A-sarjan osake noteerataan Helsingin Pörssissä.

Osuuspankkiryhmä toimii raha-, valuutta- ja pääomamarkkinoilla OKOn kautta. OKOn keskuspankkitehtäviin kuuluu osuuspankkien markkinariskien hallinnan tuki ja neuvonta. OKO hoitaa myös pankkiryhmän tilisuhteet Suomen Pankkiin ja vastaa viime kädessä osuuspankkien rahoituksen ja maksuvalmiuden riittävydestä. OKO on julkaissut oman toimintakertomuksen vuodelta 1997.

Uusimuotoinen yhteistoiminta lisää pankkiryhmän kilpailukykyä ja edistää sopeutumista pankkitoiminnan uusiin vaatimuksiin. Järjestelmä tehostaa pankkiryhmän riskienhallintaa ja vakavaraisuuden hoitoa ja vahvistaa Osuuspankkiryhmän jäsenosuuspankkien asemaa itsenäisinä paikallispankkeina.

Osuuspankkiryhmän jäsenpankkeja on OKO mukaan luettuna 250. Niiden palveluverkko on valtakunnallinen.

Osuuspankkiryhmän avainlukuja

	1997	1996
<i>Jäsenpankit</i>	250	255
<i>Konttorit</i>	745	788
<i>Henkilökunta</i>	8 695	9 243
<i>Jäsenet, tuhatta</i>	647	610
<i>Markkinaosuus markkatalletuksista, %</i>	31,0	31,7
<i>Markkinaosuus markkaluotoista, %</i>	31,2	31,2
<i>Milj. mk</i>		
<i>Tase</i>	135 657	141 462
<i>Liikevaihto</i>	9 885	10 755
<i>Rahoituskate</i>	3 755	3 680
<i>Kate ennen luotto- ja takaustappioita</i>	2 590	2 493
<i>Luotto- ja takaustappiot</i>	1 272	1 666
<i>Arvopapereiden arvonalennukset</i>	146	129
<i>Liikevoitto</i>	1 181	705
<i>Järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset</i>	2 583	4 017
<i>Oma pääoma</i>	5 887	5 984
<i>Vakavaraisuussuhde, %</i>	11,6	11,3
<i>Tuottojen suhde kuluihin</i>	1,68	1,64

Vertailuluvut vuodelta 1996 vastaavat nykyistä ryhmäkokonaisuutta, ks. sivu 15.

Osuuspankkiryhmän viisivuotiskatsaus on sivulla 48.

Pääjohtajan katsaus

Vuosi 1997 oli Osuuspankkiryhmälle kahdella tavalla erityisen merkittävä: saimme valmiiksi pitkään valmistellun rakenne-uudistuksemme ja saavutimme historiamme parhaan tuloksen. Kertomusvuoden tapahtumat vahvistivat Osuuspankkiryhmää luotettavana ja dynaamisena pankkipalvelujen tarjoajana.

Talous ja pankit nousussa

Kansantalous ja rahoitustoimiala kehittyivät samaan suuntaan vuonna 1997. Talouden myönteinen kehitys teki osaltaan mahdolliseksi pankkien tulosten tuntuvan paranemisen. Toimiala on selvästi jättänyt taakseen kuluvan vuosikymmenen poikkeuksellisen vaikeat vaiheet.

Kansainvälisessä taloudessa vuosi sujui suhteellisen rauhallisesti syksyyn saakka. Aasiasta alkaneet valuutta- ja pörssi-häiriöt aiheuttivat rajuja markkinaheilahteluja kaikkialla, mutta eivät olennaisesti vaikuttaneet EU:n ja Yhdysvaltojen talouskehitykseen. Suomessa talouden kasvu oli vakaata ja laaja-alaista kotimarkkinoiden päästessä yhä paremmin mukaan vientiteollisuuden menestykseen. Korkokehityksemme kulki Saksan vana-vedessä ilman vakavia häiriöitä, eivätkä markkaan tammikuussa kohdistuneet paineet vaarantaneet vakaata trendiä.

Ponnistelut Emun kolmannen vaiheen lähentymiskriteerien täyttämiseksi jatkuivat useimmissa EU-maissa. EU:n rahamarkkinoiden vakautta vahvisti se, että julkisen talouden alijäämän rajoittamiseen liittyvät tavoitteet tunnustetaan yleisesti oikeiksi. Viime vuonna talouspoliittiset toimet, etenkin budjetileikkaukset, vaikuttivat EU-maissa kuitenkin myös talouskasvua hidastavasti. Tuotannon kasvu ei ollut riittävän nopeaa kääntäkkeeseen työttömyyden laskuun. Tämän ja hidastuvan inflaation sekä kasvavan vaihtotaseylijäämän valossa on ilmeistä, että kasvua tukevalle talouspolitiikalle on sekä tilaa että tarvetta.

Tulos parani vakaasti

Osuuspankkiryhmä paransi tulostaan jo neljäntenä peräkkäisenä vuonna. Liikevoittoa kertyi enemmän kuin milloinkaan aikaisemmin. Tämä auttoi vahvistamaan vakavaraisuutta ja antoi sitä kautta mahdollisuuden valtion ja Valtion vakuusrahaston pääomasijoitusten pääosan takaisinmaksuun. Loppuosan maksamme kuluvana vuonna, kuten olemme jo kertoneet.

Tulosparannus perustui paljolti samoihin tekijöihin kuin aiemminkin: luottotappioiden määrä pieneni ja henkilökulut supistuivat. Tämä kehityslinja vahvistaa tulostamme myös kuluvana vuonna. Kilpailun kiristyessä on ensisijaista, että Osuuspankkiryhmä pitää huolta tuottojen terveestä kehityksestä. Aktiivisella tuotekehittelyllä ja myyntiin panostamisella on laajennettava tuottopohjaa, sillä avoimessa kilpailussa korkomarginaalin tuntuva kasvattaminen ei ole realistinen vaihtoehto.

Merkittäviä uudistuksia

Parantuneen tulostulon ohella pankkivuotta leimasivat mittavat uudelleenjärjestelyt, jotka koskivat kaikkia kolmea suurta pankkiryhmää. Rakennemuutokset heijastivat sopeutumista sekä vanhoihin rasitteisiin että uusiin mahdollisuuksiin. Osuuspankkiryhmän kannalta tärkeintä oli omien rakenteiden vahvistaminen jäsenyyteen perustuvasta omistuspohjasta tinkimättä.

Vuodesta 1928 pankkiryhmän edunvalvojana ja palvelujen tuottajana toiminut Osuuspankkien Keskusliitto teki tilaa Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnalle. Tämän ja koko rakennuudistustyön tarkoitus on ollut vahvistaa osuuspankkien asemaa ja luoda koko ryhmälle parhaat mahdolliset menestymisen edellytykset ensi vuosituhanen rahoitusmarkkinoilla.

Osuuspankkiryhmän uusimuotoinen yhteistoiminta alkoi heinäkuun alussa. Vajaa kymmenesosa entisestä ryhmästämme ei

Antti Tanskanen

sopeutunut suuren enemmistön tahtoon. Se merkitsi takaiskua suomalaiselle osuuspankkitoiminnalle kokonaisuutena, mutta valtakunnallisen Osuuspankkiryhmän tulevaisuuden näkymiä se ei himmennä.

Vahvuuksiamme ovat laaja, yli kahden miljoonan suomalaisen muodostama asiakaskuntamme sekä vuosien mittaan korkeatasoiseksi hiottu pankkitoiminnan osaamisemme. Se kattaa sekä henkilökohtaiseen kontaktiin perustuvat palvelut että tietotekniikan tarjoamisen asiakkaan käyttöön. Uusimpien tietoteknisten ratkaisujen soveltaminen arkipäivän pankkipalveluihin käy jatkuvasti tärkeämmäksi, ja juuri sillä alueella Osuuspankkiryhmä on viime vuosina moneen kertaan kulkenut kehityksen kärjessä ja saanut kansainvälistäkin tunnustusta.

Kiristyvään kilpailuun

Rahoitusmarkkinoiden kansainvälinen avautuminen kiristi entisestään kilpailua kotimarkkinoilla vuonna 1997. Ulkomaiset pankit lisäsivät panostustaan Suomeen, mikä näkyi erityisesti yritysrahoituksessa ja arvopaperimarkkinoilla. Vaikka rahoitusmarkkinamme ovat EU:n mitassa pienet, ne houkuttelevat uusia tulokkaita erityisesti eräille pankkitoiminnan osa-alueille. Valtion rajat ja kansallinen valuutta eivät enää suojaa suomalaisia pankkeja entiseen tapaan.

Osuuspankkiryhmän vuonna 1994 alkanut valmistautuminen Emun kolmannen vaiheen ja euron tuloon tiivistyi entisestään kertomusvuoden aikana. Toteutamme tarvittavat muutokset mahdollisimman pienin kustannuksin ja koordinoitusti, ja olemme liiketoiminnallisesti ja teknisesti valmiit hyvissä ajoin ennen kolmannen vaiheen alkua. Kilpailuasemamme vahvistamiseen kuuluu keskeisenä osana asiakkaiden riittävä ja asiantunteva informointi euroon siirtymisen vaatimista muutoksista.

Osuuspankkiryhmä valmistautuu kasvamaan ja menestymään muuttuvissa kilpailuolosuhteissa. Viime vuonna aloitimme uuden OP-100-strategiamme laadinnan, joka toteutetaan tiiviissä yhteistyössä osuuspankkien ja Osuuspankkikeskuksen välillä. Uuden ryhmärakenteen ja uuden strategian muodostamalle pohjalle on hyvä rakentaa tulevaisuuden vähittäispankkitoimintaa.

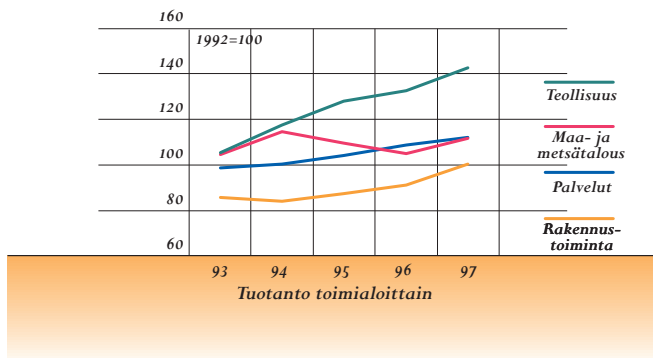
Menestymme itsenäisten osuuspankkien muodostamana ja suomalaisessa omistuksessa pysyvänä pankkiryhmänä. Suomessa toimivien asiakkaidemme kansainvälisten palvelutarpeiden tyydyttäminen ei edellytä omistusjärjestelyjä, vaan kykenemme huolehtimaan asiakkaiden palvelutarpeista kilpailukyysisesti ulkomaisen pankkisuhdeverkkomme ja kansainvälisten yhteistyökumppaniemme avulla.

Esitän kiitokset kaikille asiakkaillemme kestävästä luottamuksestanne vuonna 1997. Kiitän myös Osuuspankkiryhmän koko henkilöstöä sekä hallintotehtävissä työskenteleviä hienosta työpanoksesta erittäin vaativan mutta mielenkiintoisen vuoden aikana.

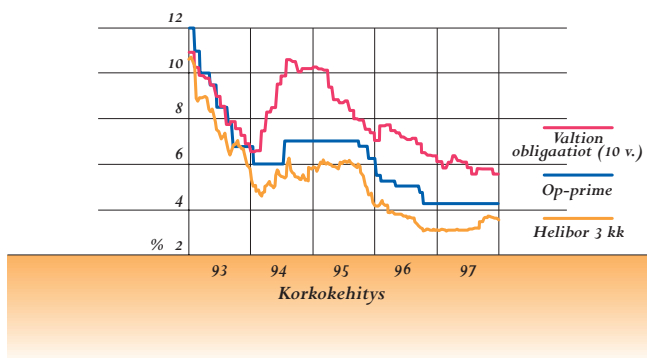
Helsingissä 12.2.1998

Antti Tanskanen

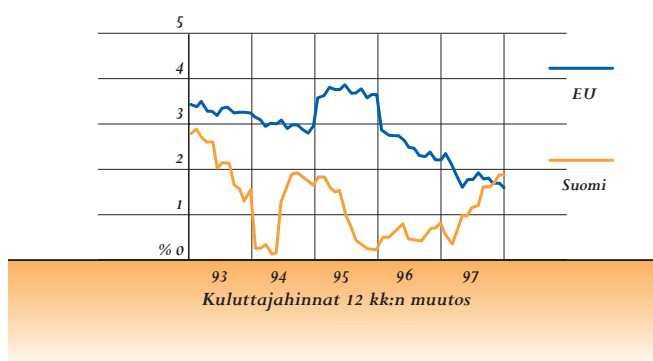
Toimintaympäristö

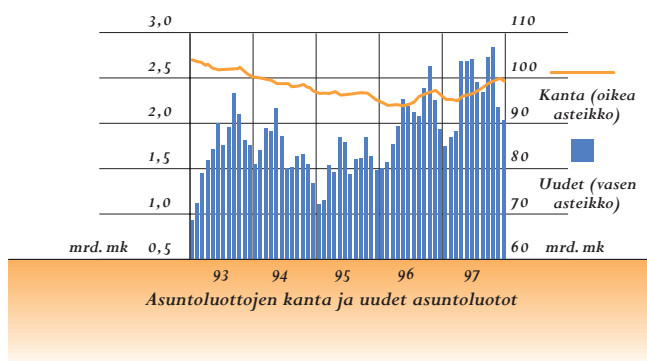
Vuosi 1997 oli Suomen taloudessa jo neljäs peräkkäinen suhteellisen nopean kasvun vuosi. Kokonaistuotannon määrä kasvoi lähes 6 prosenttia eli huomattavasti nopeammin kuin useimmissa muissa EU-maissa. Tuotanto lisääntyi kaikilla päätoimialoilla, nopeimmin rakennustoiminnassa.

Odotukset Suomen Emu-jäsenyydestä kavensivat pitkien korkojen eroa Saksaan nähden. Leveimmillään korkoero oli puolen prosenttiyksikön luokkaa. Lyhyiden korkojen ero Saksaan nähden oli koko vuoden erittäin pieni. Alimmillaan kolmen kuukauden helibor oli 0,2 prosenttiyksikköä Saksan vastaavan koron alapuolella. Markan ulkoinen arvo läheni vuoden aikana edellisen vuoden syksyllä määriteltä ERM-keskuskurssia.

Kuluttajahinnat nousivat vuoden 1997 aikana keskimäärin 1,2 prosenttia. Inflaation lievä kiihtyminen vuoden lopulla lähelle kahta prosenttia liittyi lähinnä asumiskustannusten nousuun. Asunnot olivat vuoden lopulla koko maassa noin 15 prosenttia kalliimpia kuin vuotta aiemmin, ja alueelliset hintaerot pysyivät suurina. Muilta osin kuluttajahintojen muutokset olivat melko vähäisiä. Tämä sekä korkea työttömyys ja vaihtotaseen kasvava ylijäämä kertovat, että kasvun rajat eivät tulleet vielä vastaan.

Kotitalouksien myönteiset talousodotukset, matala korkotaso sekä asuntojen hintojen tuntuva nousu lisäsivät asuntoluottojen kysyntää edelleen. Uusia asuntoluottoja nostettiin enemmän kuin kertaakaan aiemmin laman jälkeen, ja pankkien asuntoluottokanta ylitti loppusyksyllä jälleen 100 miljardin markan rajan.

Asuntokauppa käy vilkkaana. OP-asuntopalvelu tarjoaa paljon muutakin kuin rahoitusta.

Johtava vähittäispankkiryhmä

Pankkimarkkinoiden rakennemuutosten jälkeen Osuuspankkiryhmä on ainoa valtakunnan laajuisesti toimiva paikallispankkiryhmä Suomessa. Helmikuussa 1998 vahvistetussa OP-100-strategiassa asetetaan tavoitteeksi, että Osuuspankkiryhmä on vuonna 2002 johtava vähittäispankki Suomessa.

Pankkiryhmän liiketoiminnan kivijalka on vähittäispankki-toiminta. Sillä tarkoitetaan henkilöasiakkaiden, pk-yritysten ja maa- ja metsätalousyrittäjien koti- ja ulkomaista pankkipalvelua. Näissä palveluissa Osuuspankkiryhmä pyrkii johtavaan asemaan. Pankkiryhmän hyvää yrityskuvaa pidetään yllä ja sitä kehitetään niin, että yrityskuva on pankeista paras.

Osuuspankkiryhmällä on jo nyt vankka asema Suomen pankkimarkkinoilla. Yleisön markkatalletuksilla mitattuna Osuuspankkiryhmä on maan toiseksi suurin. Pankkiryhmän markkatalletuskanta oli vuoden päättyessä 89,9 miljardia markkaa ja markkinaosuus talletuspankkien markkatalletuksista 31 prosenttia. Markkaluottokanta oli 84,3 miljardia markkaa ja markkinaosuus talletuspankkien markkaluotoista 31,2 prosenttia.

Osuuspankkiryhmän luottokannasta 54 prosenttia on henkilöasiakkailta, 36 prosenttia yrityksillä ja yhteisöillä ja 10 prosenttia maa- ja metsätalousasiakkailta.

Maanlaajuinen palveluverkko

Osuuspankkiryhmän palveluverkko koostuu konttoreista ja palvelupisteistä, puhelinpankista ja itsepalveluista. Pankkiryhmällä oli vuoden lopussa yhteensä 745 konttoria ja 14 muuta palvelupistettä. Konttorien määrä väheni vuoden aikana 43:lla.

OKOlla on sivukonttori Tukholmassa sekä edustustot Moskovassa, New Yorkissa, Pietarissa ja Tallinnassa. Lontoon

edustusto on päätetty sulkea huhtikuussa 1998. OKO kuuluu myös osuustoiminnallisten pankkien UNICO-ryhmään, jonka jäsenpankit toimivat kymmenessä Euroopan maassa.

Uusia maksuautomaatteja otettiin käyttöön 40, ja Osuuspankkiryhmällä oli niitä vuoden lopussa 677. Lisäksi Postipankin 269 maksuautomaattia ovat yhteiskäytössä Osuuspankkiryhmän automaattien kanssa. Suurten pankkien yhdessä omistamalla Automatia Pankkiautomaatit Oy:llä oli vuoden lopussa 2 071 käteisautomaattia.

OP-Puhelinpankista asiakkaat saavat henkilökohtaista puhelinpalvelua toimihenkilöiltä. OP-Puhelinpankin palvelun piirissä oli vuodenvaihteessa 40 prosenttia Osuuspankkiryhmän asiakkaista.

Itsepalvelut automaattien, puhelimen tai tietokoneiden avulla lisääntyvät jatkuvasti. Vuonna 1997 itsepalvelujen osuus kaikista asiakkaiden peruspalvelutapahtumista nousi jo 80 prosenttiin.

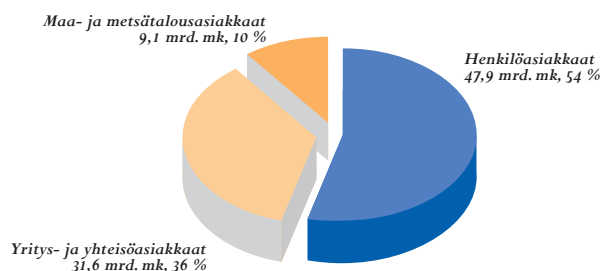
Kultaraha-puhelinpalvelun asiakasmäärä kasvoi lähes 50 prosenttia 205 000:een. Kasvuun vaikutti mm. GSM-puhelinpalvelu, jonka Osuuspankkiryhmä aloitti jo vuonna 1996 ensimmäisenä koko maailmassa. GSM-palvelu sai syyskuussa 1997 vuoden innovaattoripalkinnon kansainvälisessä älykorttikonferenssissa Helsingissä.

Kultaraha-päätel palvelun asiakasmäärä kaksinkertaistui 95 000:een. Internet-palvelujen kehittyminen on vaikuttanut huomattavasti Kultaraha-päätel palvelusopimusten kasvuun. Osuuspankkiryhmä uudisti Internet-sivunsa ja -palvelunsa syksyllä 1997 monipuolistaen ja parantaen erityisesti Kultaraha-palveluja. Uusia palveluja ovat mm. arvopaperitoimeksiannot, vakuutuspalvelut, luottohakemukset, elektroninen maksaminen ja viestinvälitys.

*Osuuspankkiryhmän GSM-palvelun avulla
tärkeimmät pankkiasiat hoituvat milloin vain.*

Osuuspankkiryhmän luotonanto asiakasryhmittäin
31.12.1997

Mrd. mk	31.12.1997
Yritystoiminta	29,5
Teollisuus	7,5
Rakennustoiminta	2,6
Kauppa, ravitsemus ja majoitus	6,4
Liike-elämän palvelut	8,0
Muut yhteisöyritykset	5,0
Julkis- ja muut yhteisöt	2,1
Henkilöasiakkaat	47,9
Maa- ja metsätalous	9,1
Yhteensä	88,5

Osuuspankkiryhmän luotot yleisölle toimialoittain

Joka kolmas suomalainen asiakkaana

Osuuspankkiryhmällä on vahva asema henkilöasiakkaiden pääasiallisena pankkina. Markkinatutkimusten mukaan noin kolmannes suomalaisista pitää Osuuspankkiryhmän jäsenpankkia pääpankkinaan. Huomattava osa asiakkaista on myös oman osuuspankkinsa jäseniä. Jäsenhankintaa tehostettiin edelleen, ja jäsenmäärä kasvoi vuoden aikana 37 000:lla 647 000:een.

Osuuspankkiryhmällä on merkittävä asema erityisesti palkansaajien pankkina. Vuoden aikana laajennettiin yhteistyötä palkansaajajärjestöjen kanssa mm. uusimalla sopimukset Akavan ja SAK:n kanssa ja solmimalla uusia sopimuksia niiden ja STTK:n valtakunnallisten jäsenjärjestöjen kanssa.

Henkilöasiakkaiden luottokanta Osuuspankkiryhmässä oli vuoden 1997 lopussa lähes 48 miljardia markkaa. Asuntoluottokanta kasvoi noin 4 prosenttia ja oli vuoden lopussa runsaat 38 miljardia markkaa. Osuuspankkiryhmän osuus talletuspankkien asuntoluottokannasta on noin kolmannes. Vuoden aikana kehitettiin erityinen osuuspankin asuntopalvelukokonaisuus, jossa asiakkaalle annetaan rahoituspalvelujen lisäksi asunnon hankintaan ja rakentamiseen liittyvää neuvontaa.

Henkilöasiakkaiden talletukset Osuuspankkiryhmässä lisääntyivät vuoden aikana runsaan miljardin noin 59 miljardiin markkaan.

Lähinnä henkilöasiakkaille suunnattuja uusia palvelumuotoja olivat korttirahan käyttöönotto, käteisen nosto kaupan kassalta sekä Eurocard- ja MasterCard-korttien myöntäminen yksityishenkilöille. Korttiraha on pankkien yhteinen tuote, josta vastaa Automatia Rahakortit Oy. Käteistä kaupan kassalta -palvelun aloitti Osuuspankkiryhmä, kuten myös MasterCard-korttien myöntämisen.

Osuuspankkiryhmä tarjoaa asiakkailleen myös luottoihin liittyviä vakuutuksia. Luoton Takaisinmaksuturva oli ensimmäinen laaja pankkiluottoon liitettävä vakuutus Suomessa. Se sisältää mm. turvan työttömyyden ja lyhytaikaisen työkyvyttömyyden sekä vakavan sairauden varalta. Takaisinmaksuturva on vakiintunut osaksi osuuspankin myöntämää luottoa, ja asiakkaat arvostavat sen etuja. Joka kolmanteen uuteen asuntolainaan ja joka neljanteen muuhun luottoon liitetään takaisinmaksuturva.

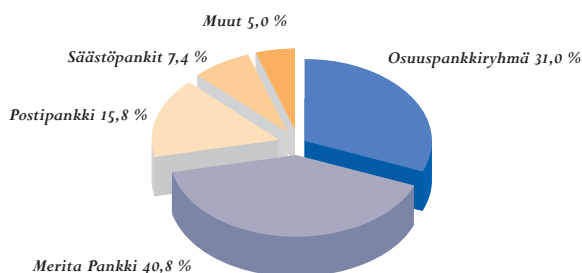
Henkilöasiakkaille tarkoitettuja vakuudettomia korttiluottoja ja sijoituspalveluja tarjoaa OP-Kotipankki Oy, joka vastaa Osuuspankkiryhmän suorapankkitoiminnasta. Kotipankki palvelee henkilöasiakkaita sekä suoraan että pankkiryhmän muun palveluverkon välityksellä.

Pääkaupunkiseudulla henkilöasiakkaita palvelee Oko-pankki Oy. Kertomusvuonna pankki täydensi palveluverkkoaan ja otti käyttöön entistä joustavimmat palveluajat. Pankin luottokanta kasvoi vuoden aikana runsaat 200 miljoonaa 5,1 miljardiin markkaan.

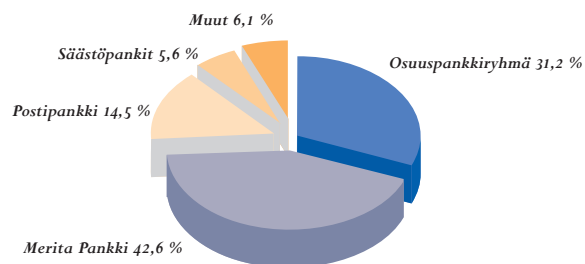
Neljänneksen osuus yritys- ja yhteisörahoituksessa

Kilpailutilanne yritysten rahoituspalvelujen tarjonnassa säilyi tiukkana. Yrityssektorin kotimainen luottokanta aleni edelleen. Osuuspankkiryhmän luottokanta yrityksille ja yhteisöille oli vuoden päättyessä 31,6 miljardia markkaa eli lähes sama kuin vuotta aiemmin. Osuuspankkiryhmällä on lähes neljänneksen markkinaosuus talletuspankkien ja muiden luottolaitosten yritys- ja yhteisörahoituksessa.

Osuuspankkikeskus vastaa Osuuspankkiryhmän yritys- ja

*Pankkien markkinaosuudet markkatalletuksista
31.12.1997*

*Pankkien markkinaosuudet markkaluotoista
31.12.1997*

yhteisöasiakkaille tarjottavien rahoituspalvelujen kehittämisestä. Ryhmän sisäisen työnjaon mukaisesti osuuspankit tarjoavat näitä palveluja oman toimialueensa pienille ja keskiuurille yrityksille. Paikallistason toimintaa tukevat lisäksi OKOn tytäryhtiöt omilla tuotteillaan. OKOn yritys pankki puolestaan keskittyy suurten ja keskiuurten yritysten valtakunnalliseen, tuotteiltaan kattavaan rahoituspalveluun.

Osuuspankkiryhmä tarjoaa julkisyhteisöille pitkäaikaista rahoitusta. Varat sitä varten hankitaan joukkovelkakirjamarkkinoilta osuuspankkien konttoriverkon kautta, joten samalla tarjotaan osuuspankkien asiakkaille pitkäaikaisia sijoitustuotteita.

Osuuspankkiryhmä tarjoaa yritys- ja yhteisöasiakkaille myös kohde- ja saatavakuuksiin perustuvia rahoituspalveluita. Näitä ovat mm. osamaksu-, leasing- ja laskusaatavaraohitus, johon on liitettävissä myös perintä- ja reskontranhoitopalvelut. Kertomusvuoden aikana kehitettiin uusia tuotteita erityisesti käyttöpääomarahoitukseen alueelle. Uusi vientisaatavaraohitus palvelee yritysten kansainvälistymistä, ja uusi metsärahoitus on suunniteltu metsänomistajien rahoitustarpeisiin. Uudet tuotteet tulevat markkinoille kuluvana vuonna.

Osuuspankkiryhmällä on vahva asema myös yritysten maksuliikenteen hoidossa. Osuuspankkiryhmän välittämien kotimaan maksujen määrä kasvoi 10 prosenttia ja ulkomaan maksujen määrä 13 prosenttia edellisestä vuodesta.

Säästäminen muuttaa muotoaan

Arvopaperimarkkinoiden kehitys jatkui vuonna 1997 myönteisenä. Pörssiosakkeiden hintoja kuvaava HEX-yleisindeksi oli vuoden lopussa 32 prosenttia korkeammalla kuin vuotta aiem-

min. Helsingin Pörssin osakevaihto lähes kaksinkertaistui edellisestä vuodesta ja nousi ennätystasolle runsaaseen 186 miljardiin markkaan.

Osuuspankkiryhmä tarjoaa asiakkailleen monipuolisia varallisuuden hoitoon ja sijoittamiseen liittyviä palveluja. Erityisesti vakuutussäästäminen on nopeasti noussut suosituksi sijoitusmuodoksi. Osuuspankkiryhmän sijoitusvakuutuksia ovat Kultaturva-Eläke ja Kultaturva-Säästö. Niitä tarjoaa pankkiryhmän oma henkivakuutusosakeyhtiö Aurum. Se on vakiinnuttanut asemansa yhtenä Suomen suurimmista henkivakuutusyhtiöistä erityisesti yksityishenkilövakuutusten maksutulolla mitattuna.

Osuuspankkiryhmä välittää koti- ja ulkomaisia osakkeita, joukkovelkakirjoja, sijoitusrahasto-osuuksia ja johdannaisinstrumentteja sekä tarjoaa varainhoitopalveluja institutionaalisille sijoittajille, yrityksille ja yksityishenkilöille. Kertomusvuonna pankkiryhmä välitti osakekauppoja yhteensä 12,6 miljardin markan arvosta, mikä vastasi runsaan 3 prosentin markkinaosuutta Helsingin Pörssin kokonaisvaihdosta. Hallinnoitavien asiakasvarojen määrä kasvoi vuoden aikana runsaasta 5 miljardista noin 8,7 miljardiin markkaan.

Osuuspankkiryhmä järjestää myös osake- ja joukkovelkakirjamuotoista rahoitusta sekä toteuttaa yritysjärjestelyjä. Vuoden 1997 vilkkailla osakeantimarkkinoilla oli runsaasti myös uusia listautuvia yrityksiä. Osakemyynneillä hankittiin vuoden aikana asiakkaille pääomia noin 600 miljoonaa markkaa.

Osuuspankkiryhmän sijoitusrahastojen yhteenlaskettu pääoma kasvoi vuoden aikana 85 prosenttia 1,4 miljardiin markkaan. Pankkiryhmän sijoitusrahastot ovat OP-Delta, OP-Korko, OP-Markka, OP-Metsä, OP-Pirkka ja OP-Tuotto sekä Opstock Global Balanced ja Opstock Global Equity. Rahastoja hallinnoi OP-Rahastoyhtiö Oy.

Vahva asema maa- ja metsätalouden rahoituksessa

Maatalouden kokonaistuotanto kasvoi hieman vuodesta 1996. EU-sopimuksen mukaisten siirtymäkauden tukien aleneminen ja kustannusten lievä nousu alensivat maataloudesta saatuja nettotuloja jonkin verran. Metsätaloudesta saadut tulot sen sijaan kasvoivat tuntuvasti. Puukauppa oli ennätysellisen vilkasta. Yksityismetsistä hakattiin puuta kaikkien aikojen suurin määrä eli 48 miljoonaa kuutiometriä. Tämän ja puun hinnan nousun johdosta kantorahatulot lisääntyivät tuntuvasti ja olivat yhteensä noin 9 miljardia markkaa.

Maatalouden investoinnit kääntyivät muutaman vuoden hiljaiselon jälkeen nopeaan kasvuun. Niitä vauhditti Etelä-Suomen maataloilille suunnattu korotettu investointituki EU:lta. Eri-tyisen paljon hankkeita oli sianliha- ja broilerituotannossa. Tilakokoa kasvattavat investoinnit sen sijaan etenivät hitaasti, ja vain noin tuhat tilaa vaihtoi omistajaa.

Maatalouden lainakannan aleneminen pysähtyi vuoden 1997 aikana. Tähän vaikutti aiempina vuosina patoutuneiden investointitarpeiden purkautuminen. Osuuspankkiryhmän maa- ja metsätaloudelle myöntämien luottojen määrä oli vuoden lopussa noin 11,6 miljardia markkaa, josta korkotukilainojen osuus oli 2,5 miljardia markkaa ja valtion varoista välitettyjen lainojen osuus 2,6 miljardia markkaa.

Osuuspankkiryhmän osuus maa- ja metsätalouden pankki- rahoituksesta oli noin 62 prosenttia. Ryhmän osuus metsärahas- ta kasvoi. Tutkimuksen mukaan noin 60 prosenttia metsänomis- tajista on Osuuspankkiryhmän asiakkaita.

Rationaalisten pankkipalvelujen käyttö lisääntyi maa- ja metsätalousasiakkaiden keskuudessa. Verkkopalvelujen käyttöä edistettiin markkinoimalla maaseutuyrittäjille sopivaa Internet- pohjaista asiointipakettia yhdessä tietoliikenneyritysten kanssa.

*Moderni tietotekniikka yleistyy maataloilla.
Pankkipalvelut ovat käden ulottuvilla.*

Osuuspankkiryhmän toimintakertomus

Ryhmän rakenne ja yhteistoiminta

Osuuspankkiryhmä aloitti 1.7.1997 uusimuotoisen yhteistoiminnan. Se perustuu osuuspankkilain muutokseen, joka tuli voimaan elokuussa 1996. Pankkiryhmän lakisääteisenä keskusyhteisönä toimii Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunta. Se muodostettiin Osuuspankkien Keskusliitosta (OKL), jonka säännöt päätettiin tammikuussa 1997 muuttaa osuuspankkilain tarkoittamalla tavalla.

Osuuspankkiryhmän muodostavat itsenäiset paikalliset jäsenosuuspankit ja Osuuspankkikeskus tytäryhtiöineen. Kaikkiaan 252 osuuspankkia muutti sääntönsä ja Osuuspankkien Keskuspankki Oy yhtiöjärjestyksensä lain edellyttämällä tavalla ja liittyi Osuuspankkikeskuksen jäseneksi. Yhteensä 44 osuuspankkia jäi ulkopuolelle.

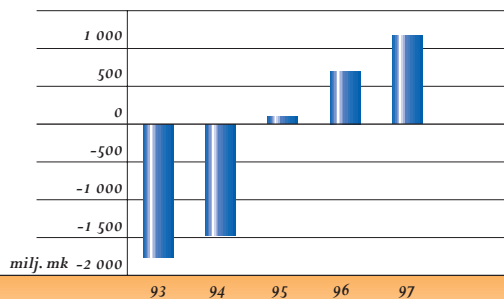
Vuoden kuluessa tapahtuneiden fuusioiden johdosta jäsenosuuspankkien lukumäärä väheni kolmella. Kylmäkosken Osuuspankki fuusioitui Toijalan Osuuspankkiin, Merijärven Osuuspankki Oulaisten Osuuspankkiin ja Revonlahden Osuuspankki Paavolan Osuuspankkiin. Lisäksi Huittisten Osuuspankkiin sulautui Palojoen Osuuspankki, joka sulautumisen vuoksi ei tehnyt erillistä päätöstä jäseneksi liittymisestä. Osuuspankkikeskuksella oli siten vuoden lopussa 250 jäsenpankkia, eli 249 osuuspankkia ja OKO. Luettelo Osuuspankkiryhmän jäsenosuuspankeista on kertomuksessa sivulla 32.

Osuuspankkiryhmän toimintatapa perustuu itsenäisyyteen ja paikalliseen päätöksentekoon ryhmän kaikissa pankeissa. Yhteistoiminta korostaa ja voimistaa itsenäisten pankkien jäsenyyttä yhtenäisessä pankkiryhmässä. Yhteistoiminta tehostaa myös ryhmän voimavarojen hyödyntämistä sekä paikallisessa että valtakunnallisessa pankkitoiminnassa. Yhteenliittymä antaa

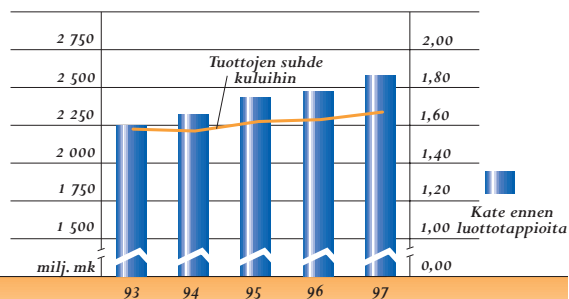
jokaiselle pankille koko Osuuspankkiryhmän yhteisturvan, sillä jäsenluottolaitokset antavat toisilleen suojaa vastaamalla viime kädessä toistensa veloista ja sitoumuksista osuuspankkilain 2 a luvussa määritellyllä tavalla. Suoja on määritelty myös Osuuspankkikeskuksen ja sen jäsenpankkien säännöissä sekä OKOn yhtiöjärjestyksessä.

Osuuspankkikeskus antaa osuuspankeille ja OKOlle yleisiä ohjeita, joiden perusteella pankit toteuttavat omaa riskienhallintaansa. Tarvittaessa Osuuspankkikeskus ohjaa yksittäistä jäsenpankkia erityisillä ohjeilla pankin vakavaraisuuden, maksuvalmiuden tai riskienhallinnan vaarantuessa. Jäsenluottolaitosten valvonta on toteutettu Osuuspankkikeskuksen hallintoneuvoston hyväksymän riskienhallinta- ja tarkastusjärjestelmän mukaisesti. Valvontakeinoina käytetään raportointi- ja riskien analysointimenetelmiä, joissa päähuomio on luotonantoon liittyvillä riskeillä ja kiinteistö- sekä taseriskeillä. Lisäksi valvontaan käytetään tarkastuksia. Tarkoin määritellyissä tapauksissa osuuspankeille voidaan myöntää poikkeuksia eräistä luottolaitoslain määräyksistä.

Osuuspankkiryhmän voimavarat turvaavat kaikkien jäsenluottolaitosten toiminnan. Viranomaiset valvovat vakavaraisuutta, maksuvalmiutta ja asiakasriskejä koko Osuuspankkiryhmän tasolla. Tappiontasausjärjestelmä perustuu Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön toimintaan ja jäsenyyteen Osuuspankkien Vakuusrahastossa. Kaikki ryhmän jäsenpankit kuuluvat Vakuutusyhtiöön ja Vakuusrahastoon. Tarvittaessa yksittäinen pankki voi väliaikaisesti toimia Osuuspankkiryhmälle lasketun vakavaraisuuden varassa, vaikka sen oma vakavaraisuus ei olisi riittävä.

Osuuspankkiryhmän liikevoitto/-tappio

Osuuspankkiryhmän kannattavuus

Toiminta ja tulos

Ennätystulos - liikevoitto lähes 1,2 miljardia

Osuuspankkiryhmä saavutti vuonna 1997 ennätyskellisen 1 181 miljoonan markan liikevoiton. Edellisenä vuonna liikevoitto oli 705 miljoonaa, joten kasvu on 68 prosenttia. Liikevoiton paraneminen johtui valtaosin luotto- ja takaustappioiden vähenemisestä.

Osuuspankkiryhmän 250 jäsenpankista 234 teki voitollisen tuloksen vuonna 1997. Tappiolle jääneiden pankkien määrä pieneni edellisen vuoden 33:sta 16:een.

Osuuspankkiryhmän tuotot yhteensä pysyivät suunnilleen samalla tasolla kuin edellisenä vuonna ja olivat 6 391 miljoonaa markkaa. Kulut yhteensä supistuivat 2 prosenttia 3 800 miljoonaan markkaan.

Pankkiryhmän merkittävin tuottoerä, rahoituskate, oli 3 755 miljoonaa markkaa eli 2 prosenttia parempi kuin vuonna 1996. Vuoden 1997 aikana rahoituskate kehittyi tasaisesti: se oli jokaisella neljänneksellä parempi kuin edellisellä.

Rahoituskatteen kasvu johtui monesta seikasta. Keväällä tehty tiliuudistus tasapainotti otto- ja antolainauskorkojen muutoksia, mikä paransi korkoriskin hallintaa ja kasvatti rahoituskatetta. Myös korkotason lievä nousu kesästä lähtien vaikutti rahoituskatteeseen positiivisesti. Lisäksi rahoituskatetta kasvatti vilkastunut luottojen kysyntä ja järjestämättömien saamisten supistuminen. Tilivuodelle kohdistui pääomasijoitusten korkoja 90 miljoonaa markkaa.

Muita tuottoja kertyi 2 635 miljoonaa markkaa eli noin 60 miljoonaa markkaa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Vähennys johtui siitä, että arvopaperikaupan kate supistui huomattavasti vuodesta 1996, jolloin se oli poikkeuksellisen suuri.

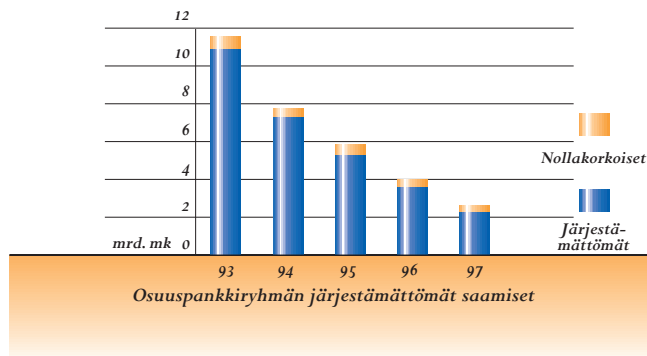
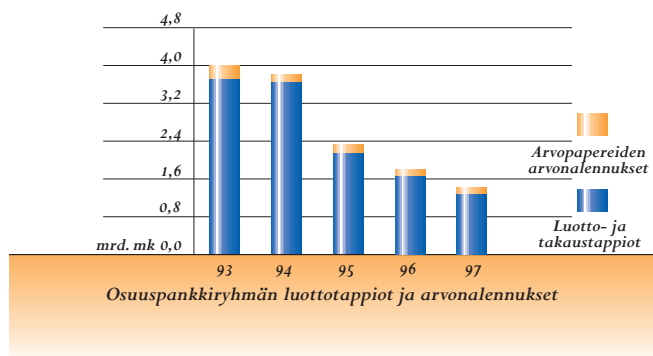
Palkkiotuotot olivat 1 450 miljoonaa markkaa eli 26 miljoonaa pienemmät kuin vuonna 1996. Supistuminen johtui arvopaperitoimintaan ja antolainaukseen liittyvien palkkiotuottojen vähenemisestä.

Henkilökulut supistuivat 5 prosenttia 1 741 miljoonaan markkaan. Muut kulut sen sijaan kasvoivat hieman ja olivat 2 059 miljoonaa markkaa. Kasvu johtui muiden hallintokulujen lisääntymisestä.

Pankkiryhmän kate ennen luottotappioita kasvoi edellisestä vuodesta 97 miljoonaa markkaa eli lähes 4 prosenttia ja oli 2 590 miljoonaa markkaa. Tuottojen ja kulujen suhde oli 1,68, kun se vuonna 1996 oli 1,64.

Osuuspankkiryhmän tuloskehitys

Milj. mk	1997	1996	Muutos-%
Rahoituskate	3 755	3 680	2
Muut tuotot	2 635	2 692	- 2
Tuotot yhteensä	6 391	6 372	0
Henkilökulut	1 741	1 832	- 5
Muut kulut	2 059	2 047	1
Kulut yhteensä	3 800	3 879	- 2
Kate ennen luotto- ja takaustappioita	2 590	2 493	4
Luotto- ja takaustappiot	1 272	1 666	- 24
Arvopapereiden arvonalennukset	146	129	13
Osuus osakkuusyritysten ja pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen tytäryritysten voitosta tai tappiosta	9	7	29
Liikevoitto	1 181	705	68
Tuottojen suhde kuluihin	1,68	1,64	

Luottotappiot supistuivat neljänneksen

Luotto- ja takaustappiot supistuivat lähes neljänneksen vuodesta 1996 ja olivat 1 272 miljoonaa markkaa. Jäsenosuuspankkien osuus siitä oli 1 213 miljoonaa ja OKO-konsernin 59 miljoonaa markkaa. Edellisenä vuonna koko ryhmän luotto- ja takaustappiot olivat 1 666 miljoonaa markkaa, josta osuuspankkien osuus oli 1 495 ja OKO-konsernin 171 miljoonaa markkaa. Muiden kuin luovutettavaksi tarkoitettujen arvopapereiden arvonalennuksia Osuuspankkiryhmä kirjasi vuodelta 1997 noin 146 miljoonaa markkaa, eli 17 miljoonaa enemmän kuin edellisenä vuonna.

Osuuspankkiryhmän järjestämättömät saamiset olivat vuoden 1997 lopussa 2,3 miljardia markkaa, eli 1,3 miljardia pienemmät kuin vuotta aikaisemmin. Lisäksi pankkiryhmällä oli nollakorkoisia saamisia 0,3 miljardia. Vuotta aikaisemmin niitä oli 0,4 miljardia markkaa.

Sekä vuonna 1996 että 1997 Osuuspankkiryhmän järjestämättömien saamisten kannan vähennys on ollut kirjattuja luotto- ja takaustappioita suurempi. Vuonna 1997 pankkiryhmä kirjasi luottotappioiksi 36 prosenttia järjestämättömien saamisten kannasta. Vuoden lopussa järjestämättömät saamiset olivat alle 3 prosenttia luottokannasta.

Luotot ja talletukset lisääntyivät

Osuuspankkiryhmän markkaluottokanta oli vuoden 1997 lopussa 84,3 miljardia markkaa eli hieman suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Jäsenosuuspankkien luottokanta oli vuodenvaihteessa 67,4 miljardia. Okopankin luottokanta oli 5,1 miljardia ja muun OKO-konsernin 11,8 miljardia markkaa.

Pankkiryhmän markkatalletuskanta kasvoi lähes prosentin ja oli 89,9 miljardia markkaa. Jäsenosuuspankkien talletuskanta

oli 82,6 miljardia, Okopankin 5,3 miljardia ja muun OKO-konsernin 2 miljardia markkaa.

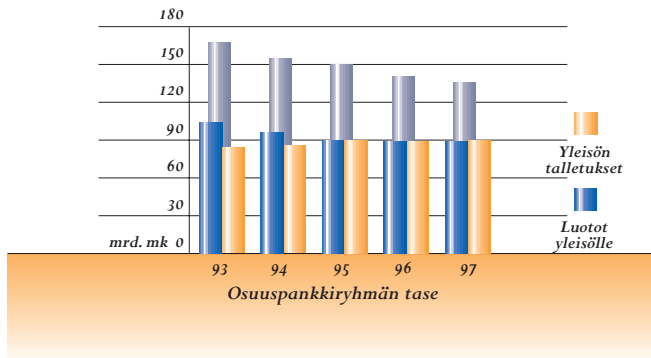
Kiinteistöomaisuus supistui

Jäsenpankkien tilintarkastamattomien kiinteistöilmoitusten mukaan jäsenpankkien ja niiden konserniyhtiöiden kiinteistöomaisuuteen sitoutunut pääoma supistui tilikauden aikana 12,7 miljardista markasta 11,9 miljardin markkaan. Sitoutuneessa pääomassa on kiinteistöomistusten kirjanpitoarvon lisäksi otettu huomioon jäsenpankin omistuosuuden mukainen velkaosuus kiinteistöyhtiöissä. Lukuihin sisältyvät sekä omassa käytössä että muussa kuin omassa käytössä olevat kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet. Asuntojen osuus sitoutuneesta pääomasta oli vuoden lopussa 1,5 miljardia markkaa. Kiinteistöilmoitusten mukaan muussa kuin omassa käytössä olevien kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden ja osuuksien nettotuotto oli 4,5 prosenttia.

Jäsenpankit ja muut Osuuspankkiryhmän tilinpäätökseen yhdistellyt yhteisöt alensivat tilinpäätöksissään kiinteistöomistusten arvoja yhteensä 121,4 miljoonaa markkaa. Muussa kuin omassa käytössä olevien kiinteistöomistusten realisoinneista kertyi tilikauden aikana myyntivoittoja yhteensä 61,2 miljoonaa markkaa ja myyntitappioita 50 miljoonaa markkaa. Kiinteistöomistusten jakaumaa kiinteistötyypeittäin, kiinteistöomistusten arvostamisperiaatteita ja kiinteistöomistuksiin sisältyvää riskiä on kuvattu liitetiedossa 9.

Tase 136 miljardia

Osuuspankkiryhmän taseen loppusumma 31.12.1997 oli 135,7 miljardia markkaa, eli 5,8 miljardia pienempi kuin vuotta aikaisemmin. Vuoden aikana Osuuspankkiryhmän saamiset luottolai-

Osuuspankkiryhmän tilinpäätös vuodelta 1997 on tehty osuuspankkien yhteenliittymää koskevien Rahoitustarkastuksen määräysten mukaan. Vertailulukuja aikaisemmilta vuosilta ei ole kaikilta osin voitu laskea yhteenliittymäsäännösten mukaan vaan vähentämällä yhteenliittymän ulkopuolelle jääneiden 44 osuuspankin luvut koko silloisen Osuuspankkiryhmän luvuista. Lisätietoja vertailtavuudesta on tilinpäätösperiaatteissa.

Tilinpäätös uusien määräysten mukainen

toksilta ja keskuspankeilta vähenivät 2,7 miljardia, ja saamistodistuskanta supistui 1,6 miljardia markkaa.

Osuuspankkiryhmän kotimainen varainhankinta

Mrd. mk	31.12.1997	31.12.1996	Muutos-%
Varsinaiset talletukset	72,0	72,3	- 0
Shekkitilit	17,9	17,0	5
Markkatalletukset	89,9	89,3	1
Valuuttatalletukset	0,8	1,1	- 27
Yleisön talletukset yhteensä	90,7	90,4	0
Muu varainhankinta	24,1	24,1	0
Rahamarkkinoilta	17,6	16,9	4
Pääomamarkkinoilta	6,4	7,2	- 11
Kotimainen varainhankinta yhteensä	114,8	114,5	0

Osuuspankkiryhmän kotimainen luotonanto ja markkinasijoitukset

Mrd. mk	31.12.1997	31.12.1996	Muutos-%
Markkamääräiset luotot	84,3	83,8	1
Valtion varoista välitetyt luotot	3,1	3,4	- 9
Valuuttaluotot	1,5	2,0	- 23
Luotonanto yleisölle ja julkisyhteisöille	88,9	89,1	- 0
Joukkovelkakirjat	6,6	6,6	- 1
Kotimainen luotonanto	95,5	95,8	- 0
Markkinasijoitukset	11,7	13,3	- 12
Kotimainen luotonanto ja markkinasijoitukset yhteensä	107,2	109,1	- 2

Vakavaraisuus 11,6 prosenttia

Pankkiryhmän vakavaraisuussuhde oli vuoden 1997 lopussa 11,6 prosenttia. Vuotta aikaisemmin se oli 11,3 prosenttia.

Vakavaraisuuden rakenne parani merkittävästi. Se johtui kannattavuuden paranemisesta ja jäsenosuuspankkien osuuspääoman hankinnasta. Vuoden aikana osuuspääoma kasvoi 438 miljoonaa 1,4 miljardiin markkaan.

Pankkiryhmän ensisijaiset omat varat olivat 5 331 miljoonaa markkaa. Niihin sisältyy 709 miljoonaa markkaa valtion pääomasijoitusta vuodelta 1992. Edellisen vuoden lopussa ensisijaiset omat varat olivat 5 448 miljoonaa markkaa, mihin sisältyi valtion ja Valtion vakuusrahaston pääomasijoituksia 2 022 miljoonaa markkaa.

Osuuspankkiryhmä maksoi vuonna 1997 näitä pääomasijoituksia takaisin yhteensä 1 314 miljoonaa markkaa. Kesäkuussa 14 osuuspankkia maksoi VVR:n pääomasijoituksia yhteensä 45,2 miljoonaa markkaa. Joulukuussa maksettiin valtion pääomasijoituksia 815,6 ja Valtion vakuusrahaston pääomasijoituksia 453 miljoonaa markkaa. Takaisinmaksu toteutettiin siten, että 13 osuuspankkia maksoi pääomasijoituksia itse yhteensä 146,2 miljoonaa markkaa. Lisäksi OKO lunasti valtiolta 27 osuuspankin pääomatodistuksia 1 122,4 miljoonan markan arvosta ja teki jäsenpankkeihin 1 268,6 miljoonan markan pääomasijoitukset.

Näiden maksujen jälkeen Osuuspankkiryhmälle (Osuuspankki Realumille) jäi valtion pääomasijoitusta 709 miljoonaa markkaa. Se maksetaan takaisin vuoden 1998 aikana.

Pankkiryhmän vakavaraisuutta tuki lisäksi pääomanhankintaohjelma, jonka puitteissa OKO laski kansainvälisillä markkinoilla liikkeeseen 135 miljoonan Yhdysvaltain dollarin määräisen perpetuaalilainan. Lisäksi osuuspankit ja OKO laskivat kotimaassa liikkeeseen kolme debentuurilainaa, joilla hankittiin pääomia yhteensä 488 miljoonaa markkaa. Näiden toimien ansiosta Osuuspankkiryhmän toissijaisten omien varojen määrä kasvoi lähes puoli miljardia ja oli vuoden lopussa 4,8 miljardia markkaa.

Osuuspankkiryhmän vakavaraisuuden kehitys

<i>Milj. mk</i>	<i>31.12.1997</i>	<i>31.12.1996</i>
<i>Omat varat</i>		
<i>Ensisijaiset</i>	<i>5 331</i>	<i>5 448</i>
<i>Toissijaiset</i>	<i>4 797</i>	<i>4 306</i>
<i>Vähennykset</i>	<i>434</i>	<i>210</i>
<i>Yhteensä</i>	<i>9 694</i>	<i>9 544</i>
<i>Riskipainotetut saamiset ja sijoitukset</i>	<i>83 240</i>	<i>84 626</i>
<i>Vakavaraisuussuhde, %</i>	<i>11,6</i>	<i>11,3</i>

OVR:n tuen määrä väheni

Osuuspankkien Vakuusrahasto (OVR) myönsi vuonna 1997 jäsenpankeilleen tukea 394 miljoonaa markkaa eli 93 miljoonaa markkaa vähemmän kuin vuonna 1996. Tuen tarvetta pienensivät uusimuotoiseen yhteistoimintaan siirtyminen sekä edellisen vuoden tapaan valtion pääomasijoitusten siirrot Osuuspankkiryhmän sisällä. Lisäksi OVR maksoi osuuspankkien valtiolta saamien pääomasijoitusten korkoja 69 miljoonaa markkaa niiden pankkien puolesta, joilla ei vuoden 1996 tilinpäätöksen perusteella ollut voitonjakokelpoisia varoja.

OVR peri jäsenpankeiltaan kannatusmaksuja 855 miljoonaa markkaa Rahoitustarkastuksen määräämän lakisääteisen enimmäismäärän mukaisella perintäprosentilla. OVR:n omat pääomat olivat 21 miljoonaa markkaa.

OVR:n taseen loppusumma oli 3 543 miljoonaa markkaa. Jäsenpankkien OVR:lle myöntämien lainojen yhteismäärä aleni 151 miljoonaa ja oli vuoden lopussa 2 930 miljoonaa markkaa. OVR:n tilinpäätöksessä 31.12.1997 olevien vastuiden (4 634 milj. mk) ja 31.12.2004 asti arvioitujen vastuiden (1 811 milj. mk) yhteismäärä oli vuoden 1997 lopussa 6 445 miljoonaa

markkaa, johon sisältyvät mm. edellä todetut lainat ja OVR:n antamat takaukset sekä Osuuspankki Realumin alasajon tukemiseen tarvittavat varat. Noin kaksi kolmasosaa em. kokonaisvastuista on aiheutunut tukipäätöksistä, jotka liittyvät OVR:n tukemissa pankeissa vuoden 1997 loppuun mennessä kirjattuihin tappioihin. Vastuita vähentävänä tekijänä ei ole otettu huomioon OVR:n pääomasijoituksia eikä muitakaan OVR:n taseen varoja.

Palkat ja henkilöstö

Osuuspankkiryhmän palveluksessa oli tilikauden aikana keskimäärin 8 951 ja tilikauden lopussa 8 695 henkilöä. Tilikauden aikana Osuuspankkiryhmän palkkakulut olivat yhteensä 1 366 miljoonaa markkaa.

Tulevaisuuden näkymät

Osuuspankkiryhmän tulos vuodelta 1997 oli ennätysellisen hyvä. Luotto- ja takaustappioiden sekä arvopapereiden arvonalennusten yhteismäärä aleni jo neljättä vuotta peräkkäin.

Osuuspankkiryhmän tuloksen arvioidaan edelleen paranevan kuluvana vuonna. Arvio perustuu nykyisiin kansantalouden kehitysnäkymiin ja oletukseen, että merkittäviä markkinahäiriöitä ei tapahdu.

Tilinpäätösperiaatteet

Osuuspankkiryhmän (osuuspankkien yhteenliittymän) tilinpäätös yhdisteltiin ensimmäisen kerran tilinpäätöksessä 1997 osuuspankkilain ja Rahoitustarkastuksen osuuspankkien yhteenliittymän tilinpäätöstä koskevien määräysten mukaisesti. Osuuspankkiryhmän tilinpäätös ei muodosta kirjanpitolaissa tarkoitettua täydellistä konsernitilinpäätöstä. Tilinpäätös yhdistellään ryhmän tuloksen ja taloudellisen aseman arviointia varten noudattaen soveltuvin osin luottolaitoksen konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteita. Tilinpäätökseen yhdistellään tilintarkastetut erillistilinpäätökset. Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan (jäljempänä OPK) tilintarkastajat tarkastavat yhdistellyn tilinpäätöksen.

Osuuspankkiryhmän tilinpäätös sisältää yhdistellyn tuloslaskelman ja taseen, niiden liitteenä annettavat tiedot sekä toimintakertomuksen. Tilinpäätöksen yhteydessä esitetyt edellisen tilikauden vertailuluvut ja muut tilikautta 1997 edeltävää aikaa kuvaavat luvut on saatu vähentämällä Osuuspankkiryhmän ulkopuolelle jääneiden 44 osuuspankin luvut kulloisenkin tarkasteluajankohdan Osuuspankkiryhmän luvuista. Edellisen tilikauden lukuihin ei ole tehty laskentaperiaatteiden muutoksista aiheutuvia oikaisuja, minkä vuoksi luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia kertomusvuoden lukuihin. Laskentaperiaatteiden muutosten vaikutus tuloslaskelmaan ja taseeseen on vähäinen. Kaikki Osuuspankkiryhmän toimintaa ja taloudellista asemaa vuodelta 1996 ja sitä aikaisemmalta ajalta kuvaavat luvut ja taulukot ovat tilintarkastamattomia.

Rahoitustarkastuksen antaman yhteenliittymän tilinpäätöksen laadintaa koskevan määräyksen mukaan Osuuspankkiryhmän tilinpäätös sisältää 19 liitetietoa luottolaitoksen 36 liitetiedosta. Osuuspankkiryhmän tilinpäätöksen liitetietojen yhteydessä on viitattu luottolaitosten vastaavan liitetiedon numeroon.

Ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa esitetään sekä ryhmän tilinpäätöksen yhdistelyperiaatteet että keskeiset jäsenpankkien tilinpäätösten laadintaperiaatteet.

Osuuspankkiryhmän tilinpäätöksen yhdistelyssä käytetyt periaatteet

Osuuspankkiryhmän tilinpäätöksen laajuus

Rahoitustarkastuksen määräyksen mukaan Osuuspankkiryhmän tilinpäätökseen yhdistellään OPK:n jäsenenä olevien osuuspankkien, OPK:n, OKOn, Osuuspankkien Vakuusrahaston (OVR), Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön (OVY) sekä sellaisten yritysten, joihin Osuuspankkiryhmään kuuluvilla yrityksillä on yksin tai yhdessä toisten kanssa kirjanpitolain 22 b §:ssä taikka luottolaitostoiminnasta annetun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu määräysvalta, tilinpäätökset. Viimeksi mainitut yritykset saadaan rajata tilinpäätöksen ulkopuolelle, jos yhtiön taseen loppusumma on vähemmän kuin 60 miljoonaa markkaa ja jos yrityksen poisjättämisestä ei seuraa, että tilinpäätös ei anna oikeita ja riittäviä tietoja Osuuspankkiryhmän toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Osuuspankkiryhmän tilinpäätökseen on määräysten mukaisesti yhdistelty jäsenosuuspankkien (lueteltu sivulla 32), OPK:n (Helsinki), OKO-konsernin (Helsinki), OVR:n (Helsinki), OVYn (Helsinki), Op-Tukku Oy:n (Helsinki), Kiinteistö Oy Pekurinkulman 1) (Oulu), Jyväskylän Kassatalo Oy:n 2) (Jyväskylä), Kiinteistösijoitusyhtiö-Nopkin Oy:n 2) (Jyväskylä), Kiinteistö Oy Krassipuiston 1) (Vantaa), Kiinteistö Oy Vammalan Torikeskuksen 1) (Vammala), Tammermaan OP-Kiinteistökeskuksen 3) (Tampere) sekä Keski-Suomen Tila- ja kiinteistö-

palvelu Oy:n 3) (Jyväskylä) tilinpäätökset. Henkivakuutusosakeyhtiö Aurum on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä.

- 1) Toimiala: kiinteistöjen vuokraus ja hallinta,
- 2) Toimiala: muu rahoitusta ja sijoitusta palveleva toiminta,
- 3) Toimiala: kiinteistönvälitys.

Tarkempia tietoja OKOn sekä OKO-konsernin ja siihen kuuluvien tytäryhtiöiden toiminnasta on Osuuspankkien Keskuspankki Oy:n omassa toimintakertomuksessa.

Osuuspankkiryhmän tilinpäätöksen ulkopuolelle on jätetty 336 osuuspankin tytär- ja osakkuusyhtiötä, jotka on yhdistelty ko. osuuspankkien konsernitalinpäätöksiin. Yhtiöiden yhteenlaskettu taseen loppusumma on 2 394 miljoonaa markkaa (1,8 prosenttia Osuuspankkiryhmän taseesta). Yhtiöiden yhdistely ryhmän tilinpäätökseen olisi supistanut omia pääomia 115 miljoonaa markkaa, mutta parantanut vakavaraisuutta noin 0,1 prosenttiyksikköä.

Tilinpäätöksen yhdistely

Osuuspankkiryhmään kuuluvat luotto- ja rahoituslaitokset, sijoituspalveluyritykset, rahastoyhtiöt, Rahoitustarkastuksen tilinpäätösmääräyksissä tarkoitettut palveluyritykset ja Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö on yhdistelty tilinpäätökseen hankintamenomenetelmällä. Osuuspankkiryhmään kuuluvien yritysten omistamat osuudet ja osakkeet on kuitenkin vähennetty Rahoitustarkastuksen määräysten mukaisesti hankintamenomenetelmää soveltaen siten, että Osuuspankkiryhmän omat pääomat muodostuvat viime kädessä osuuspankkien ja OKOn omasta pääomasta siltä osin kuin osuudet ja osakkeet ovat muiden kuin Osuuspankkiryhmään kuuluvien yritysten omistuksessa. Osuuspankkien Vakuusrahasto on yhdistelty Osuuspankkiryhmän tilinpäätökseen täyden konsolidoinnin menetelmällä. Osuuspankki-

ryhmään kuulumattomien osuuspankkien osuus vakuusrahaston tuloksesta ja omista pääomista on eroteltu vähemmistön osudeksi. Osuuspankkien muodostamaa kokonaisuutta on yhdisteltyssä käsitelty teknisenä emoyhtiönä.

Vaikka Osuuspankkiryhmä aloitti uusimuotoisen yhteistoiminnan 1.7.1997, on ryhmän tuloslaskelmaan yhdistelty jokaisen jäsenluottolaitoksen sekä kohdassa ”Osuuspankkiryhmän tilinpäätöksen laajuus” eriteltyjen muiden Osuuspankkiryhmään kuuluvien yhtiöiden tuloslaskelmat koko tilikaudelta 1997.

Erillistilinpäätöksiin sisältyneet ryhmän sisäiset liiketapahtumat, sisäinen omistus ja voitonjako sekä keskinäiset saamiset ja velat on eliminoitu.

Jäsenpankkien tilinpäätösten laadinnassa käytetyt periaatteet

Osuuspankkiryhmään kuuluvien luotto- ja rahoituslaitosten sekä sijoituspalveluyritysten tilinpäätökset on laadittu luottolaitostoiminnasta annetun lain säännösten ja tilinpäätöshetkellä voimassa olleiden Rahoitustarkastusten määräysten mukaisesti. Osuuspankkiryhmän keskusyhteisönä Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunta on antanut jäsenluottolaitoksilleen tarkempia ohjeita tilinpäätöksen laatimista varten.

Ulkomaan rahan määräiset erät

Ulkomaan rahan määräiset tase-erät, taseen ulkopuoliset erät sekä ulkomaisten tytäryhtiöiden ja OKOn ulkomaisen sivukonttorin tilinpäätöstiedot on muutettu Suomen markkoiksi käyttäen valuuttojen tilinpäätöspäivän keskikursseja. Arvostuksessa syntyneet kurssierot sisältyvät tuloslaskelman erään ”Valuuttatoiminnan kate”.

Saamiset

Saaminen on merkitty taseeseen arvoon, joka siitä on hankintahetkellä maksettu tai tätä alempaan todennäköiseen arvoon. Saamisen hankintamenon ja nimellisarvon välinen erotus on jaksotettu korkotuottoihin ja saamisen hankintamenon lisäykseksi tai vähennykseksi.

Saamistodistukset

Saamistodistukset on jaoteltu luovutettavaksi tarkoitettuihin ja muihin kuin luovutettavaksi tarkoitettuihin saamistodistuksiin. Jako on esitetty liitetiedoissa. Erään ”Muut” on kirjattu saamistodistukset, jotka on tarkoitettu pidettäväksi niiden eräpäivään asti. Luovutettavaksi tarkoitetut saamistodistukset on arvostettu hankintamenoon tai sitä alempaan tilinpäätöspäivän todennäköiseen arvoon. Muut saamistodistukset on arvostettu hintaerokaksotuksella oikaistuun hankintamenoon tai, mikäli niiden arvo on tilinpäätöshetkellä pysyvästi alempi kuin niiden kirjanpitoarvo, todennäköiseen arvoon.

Luovutettavaksi tarkoitettujen saamistodistusten myyntivoitot ja -tappiot sekä hinnanlaskuvähennysten muutokset on kirjattu arvopaperikaupan katteeseen. Muiden saamistodistusten arvonalennukset on kirjattu erään ”Muiden kuin luovutettavaksi tarkoitettujen arvopapereiden arvonalennukset”. Mahdolliset arvonalennusten peruutukset kirjataan saman tuloslaskelmaerän oikaisuksi.

SSP-kauppahinta

Suomen Säästöpankki Oy:n liiketoiminnasta vuonna 1993 maksettu kauppahinta on aktivoitu siirtosaamiisiin. Aktivoitu kauppahinta poistetaan ostetun luottokannan erääntymisen mukaisessa ajassa, kuitenkin enintään 12 vuodessa.

Saamistodistusten osto- ja myyntisopimukset

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinmyyntiehdoin ostettujen arvopapereiden ostohinta on kirjattu saamiseksi sopimuksen mukaiseen tase-erään. Ostohinnan ja takaisinmyyntihinnan välinen erotus on jaksotettu korkotuotoksi sopimuksen voimassaoloajalle.

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinostoehdoin myytyjen arvopapereiden myyntihinta on kirjattu velaksi ja myyntihinnan ja takaisinostohinnan välinen erotus korkokuluksi sopimuksen voimassaoloajalle. Takaisinostovelvollisuuksien myydyt arvopaperit on sisällytetty alkuperäiseen tase-erään sopimuksesta huolimatta.

Osakkeet ja osuudet

Osakkeet on jaoteltu luovutettavaksi tarkoitettuihin ja muihin kuin luovutettavaksi tarkoitettuihin osakkeisiin. Jako on esitetty liitetiedoissa. Muina kuin luovutettavaksi tarkoitettuina osakkeina on käsitelty tytäri- ja osakkuusyritysten osakkeita, muita pitkäaikaiseen omistukseen hankittuja osakkeita sekä osakkeita ja osuuksia, joiden omistus on luottolaitokselle tarpeellinen sen tarvitsemien palvelujen hankkimiseksi.

Luovutettavaksi tarkoitetut osakkeet on arvostettu hankintamenoon tai sitä alempaan tilinpäätöspäivän todennäköiseen luovutusarvoon. Muut osakkeet ja osuudet on arvostettu hankintamenoon tai, mikäli niiden arvo on tilinpäätöshetkellä pysyvästi alempi kuin niiden kirjanpitoarvo, todennäköiseen arvoon.

Luovutettavaksi tarkoitettujen osakkeiden myyntivoitot ja -tappiot sekä hinnanlaskuvähennysten muutokset on kirjattu arvopaperikaupan katteeseen. Muiden osakkeiden arvonalennukset on kirjattu erään ”Muiden kuin luovutettavaksi tarkoitettujen arvopapereiden arvonalennukset”. Arvonalennusten peruutukset on kirjattu saman tuloslaskelmaerän oikaisuksi.

Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet

Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden tasearvona on suunnitelman mukaisilla poistoilla ja mahdollisilla lisäpoistoilla vähennetty hankintameno. Tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen kertynyt erotus sisältyy yhtiöiden erillistilinpäätöksissä taseen vapaaehtoiisiin varauksiin.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden myyntivoitot ja -tappiot on kirjattu satunnaisiin eriin. Muussa kuin omassa käytössä olevien kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden myyntivoitot on kirjattu muihin toimintatuottoihin ja myyntitappiot muihin toimintakuluihin. Kiinteistöosakkeista tehdyt pysyvät arvonalennukset on kirjattu erään ”Muiden kuin luovutettavaksi tarkoitettujen arvopapereiden arvonalennukset”. Mahdolliset arvonalennusten peruutukset kirjataan saman tuloslaskelmaerän oikaisuksi.

Kuluvat aineelliset ja aineettomat hyödykkeet poistetaan yhtiökohtaisesti määriteltyjen poistosuunnitelmien mukaan. Rahoitustarkastuksen määräyksen perusteella konserniin kuuluva kiinteistöyhtiö saa jättää erillistilinpäätöksessään suunnitelman mukaiset poistot tekemättä. Osuuspankkiryhmän tilinpäätöksessä poistot kuitenkin oikaistaan suunnitelman mukaisiksi.

Johdannaissopimukset

Rahoituskatteeseen on kirjattu koronvaihtosopimusten suoriteperusteiset korot ja rahoitustermiinien piste-erot sekä tilikaudelle kuuluva osuus muita kuin luovutettavaksi tarkoitettuja korollisia tase-eriä suojaavien korkotermiinien tuloista ja menoista.

Arvopaperikaupan katteeseen on kirjattu suojaavien johdannaissopimusten markkina-arvojen muutoksesta tilikaudelle kuuluva tulos sekä kaupankäyntitarkoituksessa tehtyjen sopimusten arvostustulos.

Suojaavien sopimusten arvonmuutokset on käsitelty suojattavien tase-erien arvonmuutoksia vastaavalla tavalla.

Optioista maksetut preemiot on arvostettu hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutusarvoon, ja tuotot tai kulut on kirjattu arvopaperikaupan katteeseen. Ulkomaan rahan määräisten johdannaissopimusten markkavastarvon muutos on kuitenkin kirjattu valuuttatoiminnan katteeseen.

Järjestämättömät saamiset

Saaminen katsotaan Rahoitustarkastuksen määräyksen perusteella järjestämättömäksi, kun sen korko, pääoma tai sen osa on ollut erääntyneenä ja suorittamatta 90 päivää. Takaussaaminen merkitään järjestämättömäksi heti, kun takauksen perusteella on suoritettu maksu. Järjestämättömistä saamisista jaksotetut

suoriteperusteiset korot on peruutettu, kun saaminen on merkitty järjestämättömäksi. Järjestämättömien saamisten määrä on esitetty liitetiedoissa.

Luotto- ja takaustappiot

Luotto- ja takaustappioiksi on kirjattu saamisten ja takausvastuiden lopullisiksi todetut menetykset sekä todennäköiset arvonalennukset. Arvonalennukset on kirjattu kohdistettuina luottotappiovarauksina, kun on käynyt ilmeiseksi, ettei saamisesta saada suoritusta, tai siltä osin kuin vakuuksista ei odoteta saavan saamista vastaavaa suoritusta.

Luottotappioita kirjattaessa saamisen vakuutena oleva omaisuus on arvostettu määrään, joka omaisuudesta sitä luovutettaessa odotetaan saatavan.

Perityksi saadut, aikaisempina vuosina luottotappioihin sisällytetyt erät on kirjattu luotto- ja takaustappioiden vähenykseksi.

Satunnaiset erät

Satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin on kirjattu sellaiset määrältään merkittävät ja poikkeukselliset erät, jotka eivät ole liittyneet tilinpäätökseen yhdisteltyjen yhtiöiden varsinaiseen liiketoimintaan tilikauden aikana.

Eläkemenot

Ryhmään yhdisteltyjen yhteisöjen henkilökunnan lakisääteinen eläketurva on pääsääntöisesti järjestetty Osuuspankkien Eläkekassan ja lisäeläketurva Osuuspankkien Eläkesäätiön kautta.

Pakolliset varaukset

Pakollisina varauksina on kirjattu varaus sellaisia laadultaan yksilöitävissä olevia vastaisia kuluja varten, joiden syntyminen on todennäköistä tai varmaa, mutta joiden määrä ja toteutumisajankohta on vielä epävarma.

Vapaaehtoiset varaukset ja poistoero

Yksittäisten yhtiöiden erillistilinpäätöksissä vapaaehtoiisiin varauksiin ja poistoeroon on kirjattu vapaaehtoiset tilinpäätössiirrot, kuten luottotappiovaraukset, sekä tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen erotus. Ryhmän taseessa vapaaehtoiset varaukset ja poistoero on Rahoitustarkastuksen määräyksen mukaisesti jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan sekä tuloslaskelmassa varausten muutokseen ja laskennallisen verovelan muutokseen. Laskennallista verovelkaa laskettaessa on käytetty tilinpäätöstä laadittaessa voimassa ollutta yhteisöveroprosenttia.

Osuuspankkiryhmän tuloslaskelma

Milj. mk	1.1.–31.12.1997		1.1.–31.12.1996	
Korkotuotot				
Saamisista luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	364		274	
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	5 502		6 175	
Saamistodistuksista	1 084		1 431	
Muut korkotuotot	<u>139</u>	7 088	<u>13</u>	7 893
Leasingkate		22		35
Korkokulut				
Veloista luottolaitoksille ja keskuspankeille	183		214	
Veloista yleisölle ja julkisyhteisöille	1 524		2 174	
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	837		1 215	
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	499		507	
Pääomasijoituksista	90		108	
Muut korkokulut	<u>223</u>	3 355	<u>29</u>	4 248
Rahoituskate		3 755		3 680
Osinkotuotot		33		36
Palkkiotuotot		1 450		1 476
Palkkiokulut		134		163
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan kate				
Arvopaperikaupan kate				
Saamistodistuksista	46		246	
Osakkeista ja osuuksista	86		139	
Muista	<u>41</u>	173	<u>19</u>	404
Valuuttatoiminnan kate		<u>52</u>		<u>39</u>
Muut toimintatuotot		926		737
Hallintokulut				
Henkilöstökulut				
Palkkakulut	1 366		1 452	
Eläkekulut	210		201	
Muut sosiaalikulut	111		115	
Muut henkilöstökulut	<u>55</u>	1 741	<u>64</u>	1 832
Muut hallintokulut		<u>699</u>		<u>625</u>
Poistot		382		404
Muut toimintakulut		843		856
Luotto- ja takaustappiot		1 272		1 666
Muiden kuin luovutettavaksi tarkoitettujen arvopapereiden arvonalennukset		146		129
Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten voitosta tai tappiosta		<u>9</u>		<u>7</u>
Liikevoitto		1 181		705
Satunnaiset tuotot		35		151
Satunnaiset kulut		<u>54</u>		<u>148</u>
Tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja		1 162		708
Vapaaehtoisten varausten muutos ja poistoero		-91		-6
Välittömät verot				
Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot	336		246	
Laskennallisen verovelan muutos	<u>35</u>	372	<u>-3</u>	243
Vähemmistön osuus tilikauden voitosta		<u>5</u>		<u>7</u>
Tilikauden voitto		<u>694</u>		<u>453</u>

Osuuspankkiryhmän tase

Vastaavaa	31.12.1997		31.12.1996	
Milj. mk				
Käteiset varat				
Kassa	1 115		1 183	
Vaadittaessa maksettavat saamiset keskuspankeilta	<u>1 035</u>	2 149	<u>2</u>	1 185
Saamiset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta				
Muut kuin vaadittaessa maksettavat saamiset keskuspankeilta	1 578		1 618	
Saamiset luottolaitoksilta				
Vaadittaessa maksettavat	264		121	
Muut	<u>6 664</u>	<u>6 928</u>	<u>9 457</u>	<u>9 578</u>
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä		89 319		89 688
Leasingkohteet		621		615
Saamistodistukset				
Julkisyhteisöiltä	10 545		10 605	
Muilta	<u>8 534</u>	19 079	<u>10 121</u>	20 726
Osakkeet ja osuudet		716		772
Osakkeet ja osuudet tytä- ja osakkuusyrityksissä				
Luottolaitoksissa	43		–	
Muissa	<u>539</u>	582	<u>487</u>	487
Aineettomat hyödykkeet				
Liikearvo	7		6	
Muut aineettomat hyödykkeet	<u>119</u>	126	<u>91</u>	98
Aineelliset hyödykkeet				
Maa-alueet ja rakennukset				
Omassa käytössä olevat	1 568		1 781	
Muut	<u>1 954</u>	3 523	<u>1 592</u>	3 373
Kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet				
Omassa käytössä olevat	1 515		1 783	
Muut	<u>4 688</u>	6 203	<u>4 659</u>	6 443
Koneet ja kalusto		375		328
Muut aineelliset hyödykkeet	<u>161</u>	10 262	<u>160</u>	10 304
Muut varat				
Maksujenvälityssaamiset	83		504	
Takaussaamiset	519		818	
Muut	<u>452</u>	1 053	<u>900</u>	2 222
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot				
Korot	3 137		3 723	
Muut	<u>107</u>	<u>3 244</u>	<u>446</u>	<u>4 169</u>
		<u>135 657</u>		<u>141 462</u>

<i>Vastattavaa</i>	31.12.1997			31.12.1996		
Milj. mk						
Vieras pääoma						
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille						
Keskuspankeille		2			3 116	
Luottolaitoksille						
Vaadittaessa maksettavat	381			400		
Muut	<u>3 093</u>	<u>3 474</u>	3 476	<u>2 991</u>	<u>3 391</u>	6 507
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille						
Talletukset						
Vaadittaessa maksettavat	28 394			31 277		
Muut	<u>62 887</u>	<u>91 281</u>		<u>59 761</u>	<u>91 037</u>	
Muut velat		<u>4 648</u>	95 929		<u>5 667</u>	96 704
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat						
Joukkovelkakirjalainat		3 072			4 520	
Muut		<u>13 577</u>	16 649		<u>12 808</u>	17 329
Muut velat						
Maksujenvälitysvelat		1 722			1 644	
Muut		<u>1 768</u>	3 490		<u>3 388</u>	5 032
Siirtovelat ja saadut ennakot						
Korot		2 187			2 568	
Muut		<u>510</u>	2 696		<u>767</u>	3 336
Pakolliset varaukset						
Eläkevaraukset		7			1	
Muut pakolliset varaukset		<u>125</u>	131		<u>109</u>	110
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla						
Laskennallinen verovelka			449			413
Vähemmistöosuus			29			32
Oma pääoma						
Sidottu oma pääoma						
Osake- ja osuuspääoma	1 818			1 353		
Vararahasto	3 914			4 231		
Arvonkorotusrahasto	344			356		
Pääomasijoitukset	<u>709</u>	<u>6 785</u>		<u>2 022</u>	<u>7 963</u>	
Vapaa oma pääoma						
Aikaisempien tilikausien voitto tai tappio	-2 744			-3 489		
Vapaaehtoisista varauksista ja poistoerosta omaan pääomaan siirretty osuus	1 152			1 057		
Tilikauden voitto	<u>694</u>	<u>-898</u>	<u>5 887</u>	<u>453</u>	<u>-1 979</u>	<u>5 984</u>
			<u><u>135 657</u></u>			<u><u>141 462</u></u>

Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset						
Vekselivastuut			—			—
Takaukset ja pantit			7 900			8 664
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset						
			<u>6 742</u>			<u>6 136</u>
Yhteensä			14 642			14 800

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

	1997	1996
Liikevaihto, milj. mk	9 885	10 755
Liikevoitto, milj.mk	1 181	705
% liikevaihdosta	11,9	6,6
Voitto ennen vapaaehtoisia varauksia ja veroja	1 162	708
% liikevaihdosta	11,8	6,6
Oman pääoman tuotto-% (ROE)*	17,6	11,6
Koko pääoman tuotto-% (ROA)	0,59	0,32
Omavaraisuusaste, % *	3,8	2,8
Tuotto-kulu-suhde	1,68	1,64

*Tunnusluku laskettu ilman pääomasijoituksia

Tunnuslukujen laskentakaavat

Liikevaihto

Korkotuottojen, leasingtoiminnan tuottojen, osinkotuottojen, palkkio-
tuottojen, arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan katteen sekä muiden
toimintatuottojen yhteenlaskettu määrä

Liikevoitto/-tappio

Tuloslaskelman liikevoitto tai -tappio

Voitto tai tappio ennen vapaaehtoisia varauksia ja veroja

Tuloslaskelman erä "Tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja"

Oman pääoman tuotto (ROE) %

$$\frac{\text{Liikevoitto/-tappio} - \text{verot}}{\text{Oma pääoma} + \text{vähemmistöosuus} + \text{vapaaehtoiset varaukset ja poistoero lykättyllä verovelalla vähennettynä}} \times 100$$

(vuoden alun ja lopun keskiarvo)

Koko pääoman tuotto (ROA) %

$$\frac{\text{Liikevoitto/-tappio} - \text{verot}}{\text{Taseen loppusumma keskimäärin}} \times 100$$

(vuoden alun ja lopun keskiarvo)

Omavaraisuusaste (%)

$$\frac{\text{Oma pääoma} + \text{vähemmistöosuus} + \text{vapaaehtoiset varaukset ja poistoero lykättyllä verovelalla vähennettynä}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$$

Tuotto-kulu-suhde

$$\frac{\text{Rahoituskate} + \text{osinkotuotot} + \text{palkkiotuotot} + \text{arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan kate} + \text{muut toimintatuotot}}{\text{Palkkiokulut} + \text{hallintokulut} + \text{poistot} + \text{muut toimintakulut}}$$

Tilinpäätöksen liitetiedot

Liitetiedot on numeroitu Rahoitustarkastuksen määräyksen 306.2 mukaisesti.

Liitetiedon otsikossa on suluissa ilmoitettu vastaavan liitetiedon numero luottolaitoksen tilinpäätöksessä.

Luvut miljoonina markkoina.

1) Saamistodistukset (vastaavissa) ja yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat (vastattavissa) vaadetyypeittäin (1)	26
2) Saamisten ja velkojen maturiteettijakauma tase-erittäin (2)	26
3) Koti- ja ulkomaan rahan määräiset omaisuus- ja velkaerät (3)	26
4) Luotonanto eriteltynä sektoreittain ja luottoihin kohdistetut luottotappiovaraukset (4)	26
5) Järjestämättömät ja muut nollakorkoiset saamiset (6)	26
6) Arvopaperit omaisuuslajeittain jaoteltuina julkisesti noteerattuihin ja muihin arvopapereihin sekä osakelainauksen kohteena olevat arvopaperit (10)	27
7) Arvopapereiden yhteenlaskettu markkina-arvojen ja kirjanpitoarvojen erotus (11)	27
8) Muiden kuin luovutettavaksi tarkoitettujen osakkeiden sekä aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden lisäykset ja vähennykset (13)	27
9) Kiinteistöomistukset eriteltyinä (14)	28
10) Maksamatta jääneen saamisen vakuutena ollut sekä asiakkaan liiketoiminnan tervehdyttämiseksi hankittu omaisuus (15)	29
11) Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla (19)	29
12) Oman pääoman erien lisäykset ja vähennykset tilikauden aikana, eriteltyinä (20)	29
13) Tuotot toimialoittain ja markkina-alueittain (21)	30
14) Muut toimintatuotot ja muut toimintakulut eriteltyinä (23)	30
15) Luotto- ja takaustappiot sekä muiden kuin luovutettavaksi tarkoitettujen arvopapereiden arvonalennukset eriteltyinä (24)	30
16) Taseen ulkopuoliset sitoumukset eriteltyinä (26)	31
17) Eläkevastuut (28)	31
18) Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä (30)	31
19) Pääomasijoitusten ehdot (32)	31

1) Saamistodistukset (vastaavissa) ja yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat (vastattavissa) vaadetyypeittäin (1)

Vastaavaa:	
Sijoitustodistukset	7 097
Yritystodistukset	10
Valtion velkasitoumukset	2 530
Kuntatodistukset	10
Saamistodistukset, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	54
Vaihtovelkakirjalainat	78
Optiolainat	1
Muut joukkovelkakirjalainat	9 259
Muut	40
Yhteensä	19 079
Vastattavaa:	
Sijoitustodistukset	13 004
Joukkovelkakirjalainat	3 072
Muut	574
Yhteensä	16 649

2) Saamisten ja velkojen maturiteettijakauma tase-erittäin (2)

Jäljellä olevan juoksuajan mukaan	alle 3 kuukautta	3 - 12 kuukautta	1 - 5 vuotta	yli 5 vuotta
Saamiset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	5 002	1 912	393	1 199
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	9 548	12 513	41 365	25 893
Saamistodistukset	7 874	4 303	4 515	2 386
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	2 076	1 298	11	91
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	79 511	4 060	10 761	1 598
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	5 389	8 233	2 927	100

Saamisiin yleisöltä ja julkisyhteisöiltä ei sisälly vaadittaessa maksettavia saamia. Muut kuin määräaikaiset talletukset on sisällytetty maturiteetti-luokkaan "alle 3 kuukautta".

3) Koti- ja ulkomaan rahan määräiset omaisuus- ja velkaerät (3)

	FIM	Ulkomaan raha
Saamiset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	2 545	5 961
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	87 434	1 885
Saamistodistukset	18 264	815
Muu omaisuus	17 905	848
Yhteensä	126 149	9 508
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	2 208	1 268
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	94 588	1 341
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	16 111	538
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	3 392	3 528
Muut velat	5 774	993
Yhteensä	122 072	7 668

4) Luotonanto eriteltynä sektoreittain ja luottoihin kohdistetut luottotappiovaraukset (4)

Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä sektoreittain:	
Yritykset	24 099
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	388
Julkisyhteisöt	1 299
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	3 398
Kotitaloudet	59 933
Ulkomaat	401
Yhteensä	89 319

Saamisiin yleisöltä ja julkisyhteisöiltä kohdistetut luottotappiovaraukset:

Kohdistetut luottotappiovaraukset tilikauden alussa	1 368
+ Tilikauden aikana tehdyt uudet varaukset	740
- Tilikauden aikana peruutetut varaukset	-97
- Tilikauden aikana toteutuneet luottotappiot, joista on aikaisemmin tehty kohdistettu luottotappiovaraus	-242
Kohdistetut luottotappiovaraukset tilikauden lopussa	1 768

Kohdistettuja luottotappiovarauksia ei ole ilmoitettu vuodelta 1993 ja sitä edeltäviltä vuosilta.

5) Järjestämättömät ja muut nollakorkoiset saamiset (6)

Yritykset	988
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	16
Julkisyhteisöt	0
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	42
Kotitaloudet	1 490
Ulkomaat	46
Yhteensä	2 583

6) Arvopaperit omaisuuslajeittain jaoteltuina julkisesti noteerattuihin ja muihin arvopapereihin sekä osakelainauksen kohteena olevat arvopaperit (10)

Saamistodistukset	
Luovutettavaksi tarkoitetut	12 346
Muut	6 733
Yhteensä	19 079
Osakkeet ja osuudet	
Luovutettavaksi tarkoitetut	
Julkisesti noteeratut	372
Muut	86
Muut	
Julkisesti noteeratut	21
Muut	238
Yhteensä	716

Omaisuuslajijaottelua ja omaisuuslajien arvostusta koskevat periaatteet on kuvattu toimintakertomuksen kohdassa Tilinpäätösperiaatteet.

Osuuspankkiryhmän tilinpäätökseen yhdistetyillä yhtiöillä ei ollut arvopaperilainauksen kohteena olevia arvopapereita vuoden 1997 lopussa.

7) Arvopapereiden yhteenlaskettu markkina-arvojen ja kirjanpitoarvojen erotus (11)

Luovutettavaksi tarkoitetut saamistodistukset	108
Julkisesti noteeratut osakkeet ja osuudet	
Luovutettavaksi tarkoitetut	98
Muut	21

Luvut ilmoitettu eliminoimattomina.

8) Muiden kuin luovutettavaksi tarkoitettujen osakkeiden sekä aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden lisäykset ja vähennykset (13)

	Osakkeet ja osuudet kiinteistöyhteisöjen osakkeita ja osuuksia lukuunottamatta	Omassa käytössä olevat maa-alueet ja rakennuk- set sekä kiinteistöyhteisö- jen osakkeet ja osuudet	Muussa kuin omassa käytössä olevat maa- alueet ja rakennukset sekä kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	Koneet ja kalusto sekä muut kuin edellä mainitut aineelliset ja aineettomat hyödykkeet
Kirjanpitoarvo tilikauden alussa	780	3 564	6 251	586
+ hankintamenojen lisäykset tilikautena, netto	77	111	108	294
- tilikaudelta tehdyt poistot ja arvonlennukset	17	66	218	218
+ tilikaudella tehdyt arvonkorotukset	-	-	-	-
- tilikaudella tehdyt arvonkorotusten peruutukset	-	9	15	-
+ siirrot omaisuuslajien välillä	-	-517	517	-
Kirjanpitoarvo tilikauden lopussa	840	3 083	6 643	662
Arvonkorotusten yhteismäärä	-	586	576	-

9) Kiinteistöomistukset eriteltyinä (14)

9 a) Muussa kuin omassa käytössä olevien kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden ja osuuksien arvostamisessa käytetyt periaatteet ja menetelmät

Osuuspankkiryhmään kuuluvat yhteisöt arvostavat kiinteistönsä ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet itsenäisesti paikalliset olosuhteet huomioon ottaen.

Valtaosa muussa kuin omassa käytössä olevasta omaisuudesta on arvostettu tuottoarvomenetelmällä. Tyhjen tilojen vuokratuotto on yleisesti arvioitu käyvän vuokratason mukaan. Nettotuottovaatimusta määriteltäessä on pääsääntöisesti huomioitu arvioitavan kohteen sijainti, käyttötarkoitus, erityispiirteet ja mahdolliset arvonnousuodotukset.

Tuottoarvomenetelmän lisäksi erityisesti asuntoja, maa-, vesi- ja metsä-alueita on arvioitu kauppahintamenetelmällä. Arvostuksessa on yleisesti otettu huomioon myös kohdekohtaisia erityispiirteitä sekä käytetty hyväksi alalla julkaistuja tilastoja ja ennusteita.

Arvonalemmusten kirjaamisessa on sovellettu arvonalemmusten pysyvyyttä ja olennaisuutta koskevia kriteerejä.

Arvostusperiaatteissa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia edelliseen tilikauteen verrattuna.

9 b) Muussa kuin omassa käytössä olevien kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden ja osuuksien kirjanpitoarvo kiinteistölajeittain eriteltyinä sekä konsernitilinpäätöksen yhdistelemättä jätetyille tytär- ja osakkuusyrityksinä oleville kiinteistöyhteisöille myönnettyjen luottojen ja takausten yhteismäärä

Kiinteistöläji	Kirjanpitoarvo		Tuottamattomien	
	Kiinteistöt	Osakkeet ja osuudet	kiinteistöjen osuus *) milj. mk	%
Asumnot ja asuinkiinteistöt	43	1 104	98	8,6
Liike- ja toimistokiinteistöt	1 393	2 975	213	4,9
Teollisuuskkiinteistöt	107	381	35	7,2
Maa-, vesi- ja metsäalueet (rakentamattomat)	314	169	350	72,4
Keskeneräiset rakennukset	10	14	8	35,1
Rahoitusleasingkiinteistöt	28	82	—	—
Muut kotimaiset kiinteistöt	17	45	20	32,5
Ulkomaiset kiinteistöt	70	—	—	—
Kiinteistöt yhteensä	1 983	4 770	724	10,7

Kiinteistöyhteisöille myönnetty luotot ja takaukset

Tytäryrityksille	900
Osakkuusyrityksille	277

Kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin liittyvät velkaosuudet

831

*) Tuottamattomalla kiinteistöllä tarkoitetaan maa-alueita ja rakennuksia, jotka tilinpäätöshetkellä ovat vuokraamatta, kiinteistöyhteisöjen osakkeita ja osuuksia, jotka oikeuttavat sellaisten tilojen hallintaan, jotka ovat tilikauden päättyessä vuokraamatta ja joista ei tilinpäätöstä välittömästi edeltäneiltä kolmelta kuukaudelta ole saatu vuokratuottoja.

9 c) Merkittävät muutokset kiinteistöomistuksen rakenteessa sekä kiinteistöomistukseen liittyvät merkittävät riskit

Muussa kuin omassa käytössä olevien kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden ja osuuksien kirjanpitoarvo kasvoi tilikauden aikana 392 miljoonaa markkaa. Kasvu aiheutui omaisuuslajisiirroilla omassa käytössä olevista kiinteistöomistuksista sekä Osuuspankkiryhmän tilinpäätöksen laajuudessa tapahtuneista muutoksista.

Yksittäisten kiinteistöjen, kiinteistöyhteisöjen osakkeiden ja osuuksien tasearvoihin voi sisältyä riskiä, mutta kokonaisuutena tarkastellen Osuuspankkiryhmän kiinteistöomaisuuteen ei liity merkittävää tappioriskiä.

9 d) Suurten jäsenpankkien muussa kuin omassa käytössä olevien kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden ja osuuksien jakauma nettotuotto-prosentin mukaan

Rahoitustarkastus on tehnyt selvityksen 16 suuren Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan jäsenpankin kiinteistöomaisuudesta, josta otantaan perustuen on tarkastettu muussa kuin omassa käytössä olevia kiinteistöjä, kiinteistöyhteisöjen osakkeita ja osuuksia. Otannan kohteena olleiden kiinteistöjen, kiinteistöyhteisöjen osakkeiden ja osuuksien nettotuotto sitoutuneelle pääomalle oli 4,1 prosenttia, ja sitoutunut pääoma jakautui nettotuoton mukaan seuraavasti:

Nettotuotto-prosentti	Sitoutunut pääoma	Prosenttiosuus
—3 %	1 251	29,0 %
3 %–7 %	2 364	54,9 %
7 %–	695	16,1 %
Yhteensä	4 310	100,0 %

Kaikkien jäsenpankkien tilintarkastamattomien kiinteistöilmoitusten mukaan muussa kuin omassa käytössä olevien kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden ja osuuksien nettotuotto sitoutuneelle pääomalle oli 4,5 prosenttia.

10) Maksamatta jääneen saamisen vakuutena ollut sekä asiakkaan liiketoiminnan tervehdyttämiseksi hankittu omaisuus (15)

Saatavien turvaamiseksi hankittu omaisuus:

Kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	1 637
Muut osakkeet ja osuudet	51
Muu omaisuus	14
Yhteensä	1 702

Asiakkaan liiketoiminnan tervehdyttämisen yhteydessä hankitut osakkeet ja osuudet	10
---	----

11) Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla (19)

11 a) Velat, joiden kirjanpitoarvo ylittää 10 prosenttia kaikkien niiden velkojen määräästä, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

USD 150 miljoonaa (markkavasta-arvo 813 milj.) ikuinen laina. Velan korko 31.12.1997 oli 7,31 %. Velka voidaan maksaa kokonaisuudessaan takaisin Rahoitustarkastuksen luvalla ehdoissa mainituin etukäteisilmoituksen koronmaksupäivänä syyskuussa 1999 tai sen jälkeisinä koronmaksupäivinä.

USD 135 miljoonaa (markkavasta-arvo 732 milj.) ikuinen laina. Velan korko 31.12.1997 oli 6,41 %. Velka voidaan maksaa kokonaisuudessaan takaisin Rahoitustarkastuksen luvalla ehdoissa mainituin etukäteisilmoituksen koronmaksupäivänä syyskuussa 2002 tai sen jälkeisinä koronmaksupäivinä.

11 b) Muut kuin edellä mainitut velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

Muiden Osuuspankkiryhmän velkojen yhteenlaskettu määrä markkavastarvoina oli 5 374 miljoonaa markkaa. Velkojilla ei ole optiota vaatia näiden velkojen ennaikaista takaisinmaksua. Näihin velkoihin ei sisälly ikuisia lainoja.

12) Oman pääoman erien lisäykset ja vähennykset tilikauden aikana, eriteltyinä (20)

	Kirjanpitoarvo tilikauden alussa	Lisäykset tilikauden aikana	Vähennykset tilikauden aikana	Kirjanpitoarvo tilikauden lopussa
Osuus- ja osakepääoma	1 353	660	196	1 818
Vararahasto	4 231	45	361	3 914
Arvonkorotusrahasto	356	–	12	344
Pääomatodistukset	2 022	–	1 314	709
Sidottu oma pääoma yhteensä	7 963	705	1 883	6 785
Aikaisempien tilikausien voitto tai tappio	-3 037	293	–	-2 744
Vapaaehtoisista varauksista ja poistoerosta omaan pääomaan siirretty osuus	1 057	95	–	1 152
Tilikauden voitto	–	–	–	694
Vapaa oma pääoma yhteensä	-1 979	387	–	-898
Oma pääoma yhteensä	5 984	1 093	1 883	5 887

13) Tuotot toimialoittain ja markkina-alueittain (21)

Tuotoilla tarkoitetaan tuloslaskelman erien rahoituskate, osinkotuotot, palkkiotuotot, arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan kate sekä muut toimintatuotot yhteenlaskettua määrää. Tuotot on esitetty eliminoimattomina.

	Tuotot toimialoittain	Keskimääräinen henkilömäärä
Pankkitoiminta	6 483	8 088
Kiinnitysluottopankkitoiminta	50	15
Rahoitusyhtiötoiminta	101	112
Sijoituspalveluyritystoiminta	85	42
Sijoitusrahastotoiminta	22	8
Muu *	1 873	686
Yhteensä	8 613	8 951

	Tuotot markkina-alueittain	Keskimääräinen henkilömäärä
Suomi	8 560	8 928
Ruotsi	50	23
Cayman Islands	3	–
Yhteensä	8 613	8 951

* Sisältää Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan, Osuuspankkien Vakuusrahaston sekä Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön tuotot ja keskimääräisen henkilöstön.

14) Muut toimintatuotot ja muut toimintakulut eriteltyinä (23)

Vuokra- ja osinkotuotot kiinteistöistä ja kiinteistöyhteisöistä	575
Muiden kuin omassa käytössä olevien kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden ja osuuksien luovutusvoitot	61
Muut tuotot	290
Yhteensä	926

Vuokrakulut	86
Kulut kiinteistöistä ja kiinteistöyhteisöistä	559
Kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden ja osuuksien luovutustappiot	50
Muut kulut	149
Yhteensä	843

15) Luotto- ja takaustappiot sekä muiden kuin luovutettavaksi tarkoitettujen arvopapereiden arvonalennukset, eriteltyinä (24)

	Luottotappiot brutto	Vähennykset
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	1 210	119
Saamisista luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	–	1
Leasingkohteista	–	–
Takauksista ja muista taseen ulkopuolisista eristä	263	69
Muista	36	48
Yhteensä	1 508	237
(Tuloslaskelman erä "Luotto- ja takaustappiot")		

Muista kuin luovutettavaksi tarkoitetuista saamistodistuksista	10	1
--	----	---

Luotto- ja takaustappioiden yhteismäärä eriteltyinä:

+ Tilivuoden aikana toteutuneet luottotappiot yhteensä	895
– Tilikauden aikana toteutuneet luottotappiot, joista on aikaisemmin tehty kohdistettu luottotappiovaraus	-374
– Palautukset aikaisempina vuosina toteutuneista luottotappioista	-71
+ Tilivuoden aikana tehdyt kohdistetut luottotappiovaraukset	917
– Kohdistettujen luottotappiovarausten peruutukset tilikauden aikana	-105
– Väliaikaisen omaisuuden myyntitulot	10
Tilinpäätökseen kirjatut luotto- ja takaustappiot	1 272

Periaatteet, joiden mukaan luottojen vakuudet on arvostettu luottotappio-kirjauksia tehtäessä, on esitetty toimintakertomuksen kohdassa Tilinpäätösperiaatteet.

16) Taseen ulkopuoliset sitoumukset eriteltyinä (26)

Taseen ulkopuoliset sitoumukset (johdannaissopimuksia lukuun ottamatta), joiden määrä on yli 10 prosenttia taseen ulkopuolisten sitoumusten yhteismäärästä:

Takaukset	5 172
Takuuvastuut	2 444
Käyttämättömät luottojärjestelyt	6 302

Johdannaissopimukset

Kohde-etuuskien arvot	Suojaavat	Muut
Korkojohdannaiset		
Termiinisopimukset	–	303 483
Optiosopimukset		
Ostetut	–	–
Asetetut	–	–
Koronvaihtosopimukset	5 494	45 724
Valuuttajohdannaiset		
Termiinisopimukset	45 608	–
Optiosopimukset		
Ostetut	–	595
Asetetut	–	991
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	449	881
Osakejohdannaiset		
Termiinisopimukset	–	–
Optiosopimukset		
Ostetut	–	–
Asetetut	–	–
Yhteensä	51 551	351 675

Kohde-etuuden arvo on korkojohdannaisten sopimusten osalta nimellisarvo, valuuttajohdannaisten sopimusten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken markkavasta-arvo ja osakejohdannaisten sopimusten osalta osakkeiden todennäköinen arvo tilinpäätöshetkellä. Arvot on ilmoitettu bruttomääräisinä.

Sopimusten luottovasta-arvot

Korkojohdannaiset sopimukset	1 333
Valuuttajohdannaiset sopimukset	1 189
Yhteensä	2 522

17) Eläkevastuut (28)

Ryhmään yhdisteltyjen yhteisöjen henkilökunnan lakisääteinen eläketurva on pääsääntöisesti järjestetty Osuuspankkien Eläkekassan ja lisäeläketurva Osuuspankkien Eläkesäätiön kautta.

Ryhmätasolla Osuuspankkiryhmän eläkevastuut on katettu täysimääräisesti.

18) Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä (30)

	Tilikauden aikana	Muutos edellisestä vuodesta
Kokoaikainen henkilöstö	8 293	-651
Osa-aikainen henkilöstö	658	-31
Henkilöstö yhteensä	8 951	-682

Henkilöstön jakautuminen toimialueittain ja markkina-alueittain on esitetty liitteessä 13.

19) Pääomasijoitusten ehdot (32)

Osuuspankkiryhmän pääomasijoitusten määrä on 708,6 miljoonaa markkaa. Pääomasijoitukset muodostuvat kokonaisuudessaan nk. valtion pääomasijoituksista. Pääomatodistukset on laskenut liikkeelle Osuuspankki Realum.

Valtion vuoden 1992 pääomasijoituksen keskeiset ehdot:

Pääomasijoituksen liikkeeseen laskenut pankki voi maksaa korkoa pääomasijoitukselle vain siinä määrin kuin voitonjako on pankissa sallittu. Valtiolla ei ole oikeutta irtisanoa sijoitusta tai muutoin vaatia sijoituksen pääomaa tai osaa siitä maksettavaksi pääomasijoituksen liikkeeseen laskijalta. Pääomasijoitus voidaan maksaa takaisin ainoastaan Rahoitustarkastuksen luvalla.

Pääomasijoituksen korko vuonna 1997 oli valtion yhden vuoden velkasitoumusten rahoituskustannus lisättynä 0,50 prosenttiyksikön marginaalilla. Vuonna 1998 marginaali nousee 1,50 prosenttiyksikköön.

Osuuspankkien Vakuusrahasto on antanut valtiolle Osuuspankki Realumin pääomasijoituksista korkotakuun. Lisäksi Osuuspankkien Vakuusrahasto on viime kädessä sitoutunut lunastamaan pääomatodistukset valtiolta viimeistään 31.12.2002.

Osuuspankkiryhmän jäsenosuuspankit

Pankin nimi, kotipaikka, toimitusjohtaja, tase 31.12.1997, milj. mk (ennakkotieto)

Alajärven Op Alajärvi Pentti Mäkelä 584	Haapamäen Seudun Op Keuruu Tauno Vuorenmaa 165	litin Op Iitti Hannu Viitanen 315	Karvian Op Karvia Muisto Parikka 145	Kokkolan Op Kokkola Aatto Ainali 1 248	Köyliön Op Köyliö Matti Hyrsylä 254
Alastaron Op Alastaro Petri Antila 198	Haapaveden Op Haapavesi Kalervo Karvonen 285	Ikaalisten Op Ikaalinen Antero Sorri 250	Kaustisen Op Kaustinen Asko Ahonen 249	Kontiolahden Op Kontiolahti Esko Mononen 210	Laitilan Op Laitila Hannu Nyman 400
Alavieskan Op Alavieska Ismo Talus 128	Hailuodon Op Hailuoto Veijo Nissilä 85	Ilomantsin Op Ilomantsi Kalevi Hämäläinen 271	Keikyän Op Äetsä Reino Väilä 89	Korpilahden Op Korpilahti Juha Luomala 191	Lapin Op Lappi Vesa Parkkali 211
Alavuden Seudun Op Alavus Jussi Ruuhela 500	Halsuan Op Halsua Tapio Jokela 95	Itä-Uudenmaan Op Porvoo Arto Nurmi-Aro 537	Kemin Seudun Op Kemi Pertti Stöckel 747	Korsnäs Andelsbank Korsnäs Jan-Erik Westerdahl 182	Lappo Andelsbank Brändö Torsten Nordberg 36
Andelsbanken för Åland Maarianhamina Håkan Clemes 518	Haminan Seudun Op Hamina Markku Vanhala 510	Janakkalan Op Janakkala Vesa Lehikoinen 750	Kerimäen Op Kerimäki Kari Korhonen 160	Kotkan Seudun Op Kotka Seppo Haapasalo 870	Lemin Op Lemi Eero Innanen 149
Andelsbanken Raseborg Karjaa Bo Thölix 687	Harjavalan Op Harjavalta Jarmo Tuovinen 333	Joensuun Op Joensuu Antti Heliövaara 803	Keski-Suomen Op Jyväskylä Aimo Ekonen 4 550	Kouvolan Seudun Op Kouvola Marjo Partio 1 354	Leppävirran Op Leppävirta Ilkka Martikainen 364
Artjärven Op Artjärvi Antti Hult 186	Hartolan Op Hartola Teemu Hauta-Aho 176	Jokioisten Op Jokioinen Vesa Rantanen 186	Keski-Uudenmaan Op Järvenpää Leif Laine 2 411	Kronoby Andelsbank Kruunupyä Sten-Ole Nybäck 294	Lieksan Op Lieksa Jorma Lehikoinen 526
Asikkalan Op Asikkala Jari Laaksonen 241	Hauhon Op Hauho Timo Metsola 134	Juuan Op Juuka Tuomo Mustonen 291	Kestilän Op Kestilä Hans Aikio 88	Kuhmalahden Op Kuhmalampi Risto Mattila 93	Limingan Op Liminka Urpo Ojala 158
Askaisten Op Askainen Arja Ahola 91	Haukivuoren Op Haukivuori Seppo Laurila 94	Juvan Op Juva Kari Pitkälä 352	Kesälahden Op Kesälahti Erkki Kukkonen 155	Kuhmoisten Op Kuhmoinen Heikki Vilppala 117	Liperin Op Liperi Jalo Lehtovaara 438
Askolan Op Askola Irja Mänttälä 139	Heinäveden Op Heinävesi Ville Pänttönen 197	Jämsän Seudun Op Jämsä Heikki Rosti 531	Kihniön Op Kihniö Ari Heinonen 86	Kuhmon Op Kuhmo Erkki Airaksinen 432	Lohtajan Op Lohtaja Veijo Uusitalo 178
Auran Op Aura Pekka Rinne 217	Himangan Op Himanka Kalevi Humalajoki 214	Kainuun Op Kajaani vt. Kari Sissala 1 104	Kiittelysvaaran Op Kiittelysvaara Pasi Leppänen 135	Kuopion Op Kuopio Jaako Ojanperä 1 800	Loimaan Op Loimaan kunta Heimo Korttesniemi 391
Elimäen Op Elimäki Pertti Olander 491	Hinnerjoen Op Eura Jukka Tuomisto 81	Kalajoen Op Kalajoki Pertti Sarkkinen 403	Kiikalan Op Kiikala Jouko Marjalaakso 74	Kuortaneen Op Kuortane Markku Jaatinen 197	Loimaan Seudun Op Loimaan kaupunki Tuomo Maunuksela 374
Enon Op Eno Aulis Keronen 284	Hirvensalmen Op Hirvensalmi Risto Rouhiainen 132	Kalkkisten Op Asikkala Esko-Pekka Markkanen 59	Kiikalan Rekijoen Op Kiikala Antti Riikonen 102	Kurun Op Kuru Markku Jokela 95	Lokalahden Op Uusikaupunki Seppo Penttilä 98
Etelä-Karjalan Op Lappeenranta Risto Kiljunen 2 580	Honkilahden Op Eura Olavi Juhola 111	Kangasalan Op Kangasala Veikko Poranen 356	Kiikoisten Op Kiikoinen Pertti Kärki 75	Kuusamon Op Kuusamo Jari Himanen 479	Lopen Op Loppi Tapio Mikkola 263
Etelä-Pohjanmaan Op Seinäjoki Esko Ala-Äijälä 2 062	Huhtamon Op Huittinen Päivikki Järvinen 56	Kangasniemen Op Kangasniemi Leo Pakkanen 333	Kiskon Op Kisko Pekka Anttonen 144	Kuusjoen Op Kuusjoki Rauno Hurme 98	Luhangan Op Luhanka Pekka Pietilä 83
Etelä-Savon Op Mikkeli Raimo Rekikoski 1 444	Huittisten Op Huittinen Erkki Böös 346	Kankaanpään Op Kankaanpää Teuvo Pakkala 279	Kiteen Seudun Op Kitee Pertti Hämäläinen 770	Kuusjoen Ylikulman Op Kuusjoki Mikko Ruusunen 57	Luopioisten Op Luopioinen Esa Jokinen 91
Eurajoen Op Eurajoki Harri Hiitiö 135	Humppilan Op Humppila Jari Salokangas 220	Kannuksen Op Kannus Markku Niskala 205	Kiukaisten Op Kiukainen Jari Valonen 113	Kymijoen Op Anjalankoski Heikki Pykälistö 453	Luumäen Op Luumäki Eero Kettunen 188
Euran Op Eura Lenni Kankaanpää 300	Hämeenkosken Op Koski Hl. Keijo Bragge 115	Karjarjan Op Mynämäki Pertti Laaksonen 86	Koillis-Savon Op Kaavi Erkki Eronen 489	Kärkölän Op Kärkölä Lasse Kalervo 164	Luvian Op Luvia Eero Tervakangas 153
Forssan Seudun Op Forssa Seppo Jokinen 994	Hämeenlinnan Seudun Op Hämeenlinna Ossi Halonen 1 369	Karkun Op Vammala Raimo Virtanen 62	Koitin-Pertunmaan Op Hartola Erkki Partanen 147	Kärsämäen Op Kärsämäki Timo Suhonen 131	Länsi-Uudenmaan Op Lohja Jukka Karasjärvi 1 613
Haapajärven Op Haapajärvi Kari Ahola 192	Iisalmen Op Iisalmi Eero Mähönen 663	Karunan Op Sauvo Esko Lehtonen 53	Kokemäen Op Kokemäki Matti Ollila 401	Käylän Op Kuusamo Heikki Heikkilä 60	Maaningan Op Maaninka Reijo Kananen 207

Marttilan Op Marttila Jussi Kuvaja 231	Oriveden Seudun Op Orivesi Pertti Pyykkö 336	Porin Seudun Op Pori Jukka Ramstedt 2 604	Ruoveden Op Ruovesi Pentti Jaskari 257	Säkylän Op Säkylä Markku Perttuli 194	Vampulan Op Vampula vt. Tapio Nieminen 219
Maskun Op Masku Jarmo Nurmi 232	Osuuspankki Realum Helsinki Olli Latola 2 321	Porvoon Op Porvoo Pertti Hellqvist 918	Rymättylän Op Rymättylä Antero Nikki 188	Taivalkosken Op Taivalkoski Riitta-Liisa Ahokumpu 125	Varkauden Op Varkaus Pekka Vilhunen 528
Mellilän Seudun Op Mellilä Raimo Lindström 142	Oulaisten Op Oulainen Lauri Knuutila 365	Posion Op Posio Martti Varanka 276	Rääkkylän Op Rääkkylä Olli Koivula 180	Taivassalon Op Taivassalo Markku Kraama 141	Varpaisjärven Op Varpaisjärvi Seppo Riekkinen 202
Merimaskun Op Merimasku Ritva Saarinen 75	Oulun Op Oulu Timo Levo 3 590	Pudasjärven Op Pudasjärvi Paavo Kurttila 369	Saaren Op Saari - 87	Tampereen Seudun Op Tampere Kalevi Hilli 4 629	Vehmersalmen Op Vehmersalmi Heikki Väisänen 137
Metsämaan Op Loimaan kunta Jussi Nieminen 96	Outokummun Op Outokumpu Eero Eskelinen 253	Pukkilan Op Pukkila Ari Talkara 146	Sallan Op Salla Jari Sieppi 202	Tarvasjoen Op Tarvasjoki Esa Hentula 168	Vesannon Op Vesanto Esa Keränen 156
Miehikkälän Op Miehikkälä Seppo Pylvänäinen 133	Paattisten Op Turku Eero Koskinen 211	Pulkkilan Op Pulkki Eero Keskitalo 78	Salon Seudun Op Salo Jukka Hulkkonen 1 493	Tervolan Op Tervola Esa Vaarala 153	Vetelin Op Veteli Aulis Karvonen 75
Mietoisten Op Mietoinen Jarmo Metsänperä 70	Paavolan Op Ruukki Kalle Arvio 233	Punkalaitumen Op Punkalaidun Olli Näsi 288	Sauvon Op Sauvo Antti Venelampi 154	Tervon Op Tervo Seppo Vehniäinen 110	Vetelin Ylipään Op Veteli Jarmo Lehojärvi 79
Miettilän Op Rautjärvi Tarja Huolman 27	Padasjoen Op Padasjoki Heikki Jaakkola 80	Puolangan Op Puolanka Jouni Ahokumpu 173	Savitaipaleen Op Savitaipale Martti Valtonen 250	Toholammin Op Toholampi Lauri Keski-Rahkonen 265	Viekin Op Lieska Esko Pyykkö 54
Mouhijärven Op Mouhijärvi Esko Heinonen 176	Paimion Op Paimio Unto Teinilä 581	Purmo Andelsbank Pedersöre Stig-Göran Jansson 93	Savonlinnan Op Savonlinna Ossi Vasara, vt. 1 086	Toijalan Op Toijala Heikki Teräväinen 369	Vihannin Op Vihanti Olavi Rasi 226
Mynämäen Op Mynämäki Kalle Krappala 338	Paltamon Op Paltamo Jorma Niemi 151	Pyhäjärven Op Pyhäjärvi Jukka Kuonanoja 248	Sideby Andelsbank Kristiinankaupunki Anders Storteur 45	Tornion Op Tornio Pentti Alaperä 807	Vimpelin Op Vimpeli Simo Ilomäki 150
Myrskylän Op Myrskylä Kalevi Kuronen 62	Parikkalan Op Parikkala Matti Martikainen 177	Pyhännän Op Pyhäntä Viljo Lotvonen 89	Siikajoen Op Siikajoki Pentti Keränen 96	Turun Seudun Op Turku Risto Korpela 5 700	Virolahden Op Virolahti Markku Salomaa 176
Mäntsälän Op Mäntsälä Jarmo Partanen 411	Parkanon Op Parkano Aarre Saranpää 201	Päijät-Hämeen Op Lahti Timo Laine 2 338	Simpeleen Op Rautjärvi Juhani Ikonen 121	Tuupovaaran Op Tuupovaara Tuomo Liukka 150	Virtain Op Virrat Hannu Kaakkomäki 359
Mäntän Seudun Op Mänttä Erkki Lauronen 445	Pedersörenejdens Andelsbank Pietarsaari Ulf Löf 661	Pälkäneen Op Pälkäne Alpo Näsi 138	Somerniemen Op Somero Kirsi-Marja Hiidensalo 63	Tyrnävän Op Tyrnävä Eero Ylilauri 134	Ylitornion Op Ylitornio Heikki Eteläaho 208
Nagu Andelsbank Nauvo Johan Broos 74	Perhon Op Perho Pekka Pajula 158	Pöytyän Op Pöytyä Juha Pullinen 254	Someron Op Somero Kari Raikkonen 375	Ullavan Op Ullava Veikko Väisälä 80	Ylivieskan Op Ylivieska Jarmo Somero 317
Nakkilan Op Nakkila Martti Antero Kantele 274	Perniön Op Perniö Risto Lehtinen 249	Raahen Seudun Op Raahе Seppo Rytivaara 616	Sonkajärven Op Sonkajärvi Esko Nissinen 239	Urjalan Op Urjala Pekka Raivisto 352	Yläncen Op Yläne Jari Pimiä 236
Niinijoen Op Loimaa Timo Seikkula 110	Perttelin Op Pertteli Turkka Saarniniemi 153	Rantasalmen Op Rantasalmi Vesa Auvinen 304	Sotkamun Op Sotkamo Ilkka Arvio 325	Utajärven Op Utajärvi Raimo Tuovinen 240	Ypäjän Op Ypäjä Kimmo Ranta 245
Nilsian Op Nilsia Mikko Lahtela 376	Peräseinäjoen Op Peräseinäjoki Olavi Ilola 281	Rantsilan Op Rantsila Ismo Välijärvi 106	Strömfors Andelsbank Ruotsinpyhtää Mats Majander 25	Uudenkaupungin Seudun Op Uusikaupunki Juha-Pekka Nieminen 458	Ähtärin Op Ähtäri Esko Kokkila 141
Nivalan Op Nivala Teuvo Välikangas 361	Pieksämäen Seudun Op Pieksämäki Seppo Vanninen 729	Rauman Seudun Op Rauma Simo Kauppi 1 523	Sulkavan Op Sulkava Matti Toivanen 137	Uukuniemen Op Uukuniemi Pauli Loikkanen 42	Östra Korsholms Andelsbank Mustasaari Jussi Lahti 18
Nousiaisten Op Nousiainen Seppo Äijälä 364	Pielaveden Op Pielavesi Pertti Rautaparta 230	Rautalammin Op Rautalampi Kalle Kilpeläinen 185	Suodenniemen Op Suodenniemi Selja Kallio 59	Vaasan Op Vaasa Kaj Skåtar 1 642	Övermark Andelsbank Närpiö Mårten Vikberg 72
Nurmeksien Op Nurmes Eero Heino 391	Pihtiputaan Op Pihtipudas Erkki Niemelä 146	Riihimäen Seudun Op Riihimäki Kalevi Oksanen 771	Suomussalmen Op Suomussalmi Timo Polo 248	Valkeakosken Op Valkeakoski Pauli Piilma 383	
Orimattilan Op Orimattila Veli-Matti Onnela 434	Pohjolan Op Rovaniemi Markku Salomaa 1 942	Riistaveden Op Kuopio Pauli Kröger 109	Suonenjoen Op Suonenjoki Heikki Kananen 279	Valtimon Op Valtimo Heikki Myller 153	
Oripään Op Oripää Tapio Laine 138	Polvijärven Op Polvijärvi Juhani Leminen 265	Ruhtinansalmen Op Suomussalmi Helena Juntunen 38	Sysmän Op Sysmä Heikki Kurne 268	Vammalan Seudun Op Vammala Taisto Hyttinen 613	

Tilinpäätöslausuma

Olemme hyväksyneet tämän osuuspankkilaisa tarkoitetun Osuuspankkiryhmän yhdistellyn tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.1997. Tilinpäätös esitellään ja annetaan tiedoksi

Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan varsinaiselle osuuskunnankokoukselle.

Helsingissä 10. päivänä maaliskuuta 1998
Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan johtokunta

Antti Tanskanen
Mikael Silvennoinen
Keijo Manner

Reijo Karhinen
Esko Hollman
Heikki Vitie

Tilintarkastuskertomus

Olemme tarkastaneet osuuspankkilain tarkoittaman osuuspankkien yhteenliittymän (Osuuspankkiryhmä) yhdistellyn tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.1997. Osuuspankkiryhmän keskusyhteisön Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan johtokunnan ja toimitusjohtajan laatima tilinpäätös sisältää toimintakertomuksen, tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot. Suorittamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon tilinpäätöksestä.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Tarkastuksen yhteydessä olemme perehtyneet ryhmän jäsenyhteisöjen tilinpäätöstietoihin, tilintarkastuskertomuksiin ja tilintarkastajien muihin raportteihin tarpeelliseksi katsotussa laajuudessa. Lisäksi olemme tarkastaneet yhdistellyn tilinpäätöksen ohjeistusta ja laadintaperiaatteita sekä käyneet

läpi ryhmän jäsenyhteisöjen tilinpäätöstietojen kokoamis- ja yhdistelyrutiineja.

Kaikilta ryhmään yhdisteltäviltä jäsenyhteisöiltä on saatu tiedot, ja ne on sisällytetty yhdisteltyyn tilinpäätökseen. Tilinpäätöksen yhdistely erillisyyhteisöjen tilinpäätöstiedoista on tehty olennaisin osin oikein ja Rahoitustarkastuksen määräyksiä noudattaen.

Tarkastuksemme perusteella ja edellä sanottuun viitaten toteamme, että yhdistelty tilinpäätös antaa osuuspankkilaisa ja Rahoitustarkastuksen ohjeissa tarkoitetulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot Osuuspankkiryhmän tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Helsingissä 17. päivänä maaliskuuta 1998

SVH Coopers & Lybrand Oy
KHT-yhteisö
Tauno Haataja
KHT

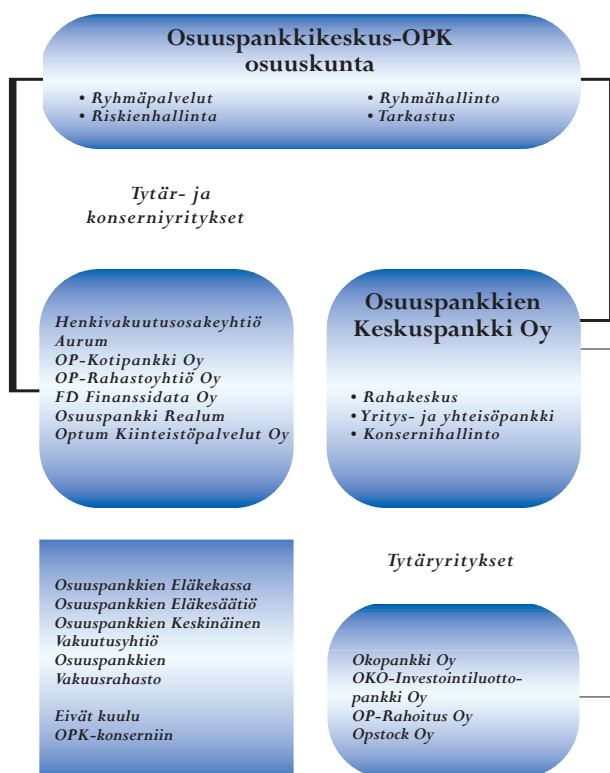
Eero Huusko
KHT

Reino Majala
KHT

Palvelupisteet kauppakeskuksissa tuovat pankin ihmisten lähelle.

Osuuspankkikeskus-konserni 1998

Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunta merkittiin kaupparekisteriin 23.5.1997. Osuuspankkikeskuksen toiminta keskittyi pankkiryhmän uusimuotoisen yhteistoiminnan periaatteellisiin ja käytännöllisiin järjestelyihin sekä Osuuspankkikeskus-konsernin organisaation ja toimintamuotojen kehittämiseen.

Kesäkuussa Osuuspankkikeskus osti osuuspankeilta OKOn K-sarjan osakkeita määrän, joka nosti Osuuspankkikeskuksen omistamien osakkeiden äänimäärän 53,3 prosenttiin. Kauppojen johdosta OKOsta tuli Osuuspankkikeskuksen tytäryhtiö. Osuuspankkikeskuksella yhdessä konserniinsa kuuluvan Osuuspankki Realumin kanssa oli vuoden 1997 lopussa 40,3 prosenttia OKOn osakkeista ja 57,2 prosenttia niiden äänimäärästä.

Niin ikään kesäkuussa Osuuspankkikeskuksen ja OKOn hallintoneuvostot hyväksyivät suunnitelman toimintojen organisoinnista ja työnjaosta osuuskunnan ja OKOn välillä. Suunnitelman mukaisesti OKO myi kuluvan vuoden alussa Osuuspankkikeskukselle 70 prosentin omistusosuutensa FD Finanssidata Oy:stä, kokonaan omistamansa OP-Rahastoyhtiö Oy:n osakkeiden ja 7 000 kappaletta OP-Kotipankki Oy:n osakkeita. Kaupan jälkeen OKO-konsernin omistusosuus Kotipankista aleni 58 prosentista noin 48 prosenttiin. Lisäksi OKO myi Osuuspankkikeskukselle maaseuturahoitus-osaston sekä yritys- ja maksuliikepalvelut -osaston palvelutoiminnan.

Osuuspankkikeskuksen hallintoneuvosto päätti kesäkuussa myös Osuuspankkiryhmän yhteisen ryhmästrategian uudistamisesta. Päätöksen taustana olivat pankkiryhmän rakenneratkaisut sekä yleiset muutokset rahoitustoimialalla niin Suomessa kuin ulkomailakin.

Strategiaa valmisteltiin työryhmissä, joissa oli kattava edustus osuuspankeista ja Osuuspankkikeskuksesta. Työryhmien

Toimitusjohtaja
Reijo Karhinen

työtä käsiteltiin laajasti koko pankkiryhmässä, ja Osuuspankkikeskuksen hallintoneuvosto hyväksyi strategian helmikuussa 1998.

OP-100-niminen strategia ulottuu vuoteen 2002, jolloin suomalainen osuuspankkitoiminta täyttää sata vuotta. Strategia sisältää pankkiryhmän uudistetun toiminta-ajatuksen, perusarvojen ja eettisten periaatteiden lisäksi pankkiryhmän yhteistoiminnan, riskienhallinnan ja ryhmäohjauksen periaatteet sekä keskeiset liiketoiminnalliset tavoitteet ja toimintalinjat. Strategian mukaan Osuuspankkiryhmän tavoite on olla johtava vähittäispankki Suomessa.

Heinäkuussa 1997 Osuuspankkikeskus sopi pankkiryhmän ulkopuolelle jääneiden osuuspankkien kanssa siitä, että niiden välttämättömät keskuspankki-, tietojärjestelmä- ja muut tukipalvelut tuotetaan Osuuspankkikeskuksessa syksyyn 1998 saakka.

Osuuspankkikeskus-konsernin tulos

Osuuspankkikeskus-konsernin muodostaa Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunta tytäryhtiöineen, joista merkittävin on Osuuspankkien Keskuspankki Oy. OKO-konserni puolestaan muodostuu emopankki OKOsta ja sen tytäryhtiöistä.

Osuuspankkikeskus-konsernin tilinpäätös on tehty ensimmäisen kerran vuodelta 1997, joten tilinpäätökseen ei sisälly edellisen vuoden tuloslaskelmia ja taseita, eikä siinä esitetä vertailutietoja edelliseen vuoteen. Tilinpäätös sisältää OKO-konsernin luvut vain ajalta 1.7.–31.12.1997.

Osuuspankkikeskus-konsernin liikevoitto oli 136 miljoonaa markkaa. Tuotot yhteensä olivat 1 083 miljoonaa markkaa,

josta rahoituskate 294 miljoonaa. Kulut yhteensä olivat 904 miljoonaa markkaa, josta henkilökulut 268 miljoonaa. Luotto- ja takaustappiot olivat 19 miljoonaa ja arvopapereiden arvonalennukset 7 miljoonaa markkaa. Tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja oli 140 miljoonaa ja tilivuoden voitto 42 miljoonaa markkaa.

Osuuspankkikeskus-konsernin tulos

Milj. mk	1997
Rahoituskate	294
Muut tuotot	789
Tuotot yhteensä	1 083
Henkilökulut	268
Muut kulut	636
Kulut yhteensä	904
Kate ennen luotto- ja takaustappioita	163
Luotto- ja takaustappiot	19
Arvopapereiden arvonalennukset	7
Liikevoitto	136

Vuoden 1997 lopussa Osuuspankkikeskus-konsernin taseen loppusumma oli 53 miljardia markkaa ja Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan taseen loppusumma 878 miljoonaa markkaa.

Osuuspankkikeskuksen osuuspääoma oli 588 miljoonaa markkaa. Johtokunta esittää, että osuuspääomalle maksetaan korkoa 5,25 prosenttia.

Osuuspankkikeskus-konsernin vakavaraisuus

<i>Milj. mk</i>	<i>31.12.1997</i>
<i>Omat varat</i>	
<i>Ensisijaiset</i>	<i>2 874</i>
<i>Toissijaiset</i>	<i>2 874</i>
<i>Vähennykset</i>	<i>1 306</i>
<i>Omiin varoihin markkinariskien kattamiseksi luettavat erät</i>	<i>49</i>
<i>Yhteensä</i>	<i>4 492</i>
<i>Riskipainotetut saamiset ja sijoitukset</i>	<i>26 130</i>
<i>Vakavaraisuussuhde, %</i>	<i>17,2</i>

Hallinto ja henkilöstö

Hallintoneuvosto valitsi 18.4.1997 Osuuspankkikeskuksen johtokuntaan Osuuspankkien Keskusliiton johtokunnan jäsenet ja varajäsenet. Johtokunnan puheenjohtajana toimii pääjohtaja Antti Tanskanen ja varapuheenjohtajana Osuuspankkikeskuksen toimitusjohtaja Reijo Karhinen. Johtokunnan jäseniksi valittiin Pentti Hakkarainen, Esko Hollman, Keijo Manner ja Heikki Vitie ja varajäseniksi Tuomas Hinttula, Matti Korkeela, Tapio Kukkonen ja Raimo Tammilehto. Tarkastustoiminnosta vastavaksi johtajaksi valittiin Markku Niinikoski.

Tapio Kukkonen siirtyi eläkkeelle 1.11.1997. Pentti Hakkarainen erosi johtokunnan jäsenyydestä 11.12.1997. OKOn toimitusjohtajaksi nimitetty Mikael Silvennoinen valittiin Osuuspankkikeskuksen johtokunnan jäseneksi 15.12.1997.

Osuuspankkikeskus piti ensimmäisen osuuskunnan kokouksensa 27.5.1997. Tuolloin vahvistettiin osuuskunnan edeltäjän, Osuuspankkien Keskusliiton, tilinpäätös ja myönnettiin vastuuvapaus tilivelvollisille. Kokouksessa valittiin Osuus-

pankkikeskukselle uusi 36-jäseninen hallintoneuvosto, jonka paikkajako määräytyy alueperiaatteen lisäksi osuuspankkiliitton pankkien vakavaraisuuden perusteella. Hallintoneuvosto valitsi 3.6.1997 puheenjohtajakseen Seppo Penttisen, joka toimii myös OKOn hallintoneuvoston puheenjohtajana. Varapuheenjohtajiksi valittiin Heikki Pykälistö ja Esa Swanljung. Hallintoneuvoston jäsenet on lueteltu kertomuksen sivulla 46.

Kun Osuuspankkikeskus aloitti toimintansa, Osuuspankkien Keskusliiton koko henkilöstö siirtyi sen palvelukseen. Vuoden 1997 lopussa Osuuspankkikeskuksella oli henkilökuntaa 378 ja Osuuspankkikeskus-konsernilla 1 795.

Keskeiset tytär- ja konserniyhtiöt

Osuuspankkien Keskuspankki Oy

Osuuspankkikeskus-konsernin merkittävin tytäryhtiö on Osuuspankkien Keskuspankki Oy.

OKO-konsernin liikevoitto vuodelta 1997 oli 283 miljoonaa markkaa eli 53 miljoonaa suurempi kuin edellisenä vuonna. Tuloksen paraneminen johtui luotto- ja takaustappioiden sekä arvonalennusten tuntuva vähemisestä. Konsernin oman pääoman tuotto (ROE) nousi edellisen vuoden 6,6 prosentista 7 prosenttiin.

OKO-konsernin tase oli vuoden lopussa 53,1 miljardia markkaa. Tase supistui 4,2 miljardia markkaa eli 7 prosenttia.

Konsernin vakavaraisuus oli 19,5 prosenttia eli 0,9 prosenttiyksikköä suurempi kuin edellisen vuoden lopussa. Ensisijaiset omat varat olivat 10,1 prosenttia riskipainotettujen saamisten ja sitoumusten yhteismäärästä. Vakavaraisuussuhdetta paransi ensisijaisten omien varojen kasvu.

OKO-konsernin palveluksessa oli vuoden 1997 lopussa 1 336 henkilöä eli 126 henkilöä vähemmän kuin edellisen vuoden lopussa.

OKOn liikevoitto vuodelta 1997 oli 176 miljoonaa markkaa eli 84 miljoonaa suurempi kuin edellisellä vuonna. Tuloksen paraneminen johtui luotto- ja takaustappioiden sekä arvonalennusten tuntuvasta vähenemisestä. Lisäksi liikevoittoon sisältyi tytäryhtiöiden osinkoja ja yhtiöveron hyvityksiä 48 miljoonaa markkaa enemmän kuin edellisellä vuonna.

OKOn tase oli 43,8 miljardia markkaa eli 1,9 miljardia pienempi kuin vuotta aikaisemmin. Oma pääoma oli vuoden lopussa 2 551 miljoonaa markkaa, josta vapaata omaa pääomaa oli 472 miljoonaa markkaa. Osinkona ehdotetaan jaettavaksi 9 prosenttia A-sarjan osakkeille ja 8 prosenttia K-sarjan osakkeille.

OKOn vakavaraisuus oli 23,5 prosenttia eli yhden prosenttiyksikön suurempi kuin edellisen vuoden lopussa.

OKOn palveluksessa oli vuoden lopussa 460 henkilöä.

Tarkempia tietoja OKOn sekä OKO-konsernin ja siihen kuuluvien tytäryhtiöiden toiminnasta on Osuuspankkien Keskuspankki Oy:n omassa toimintakertomuksessa.

Henkivakuutusosakeyhtiö Aurum

Henkivakuutusosakeyhtiö Aurum suuntasi syksyllä 1997 osakeannin Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnalle ja sen jäsenosuuspankeille. Osakepääoman korotus 90 miljoonasta 181,5 miljoonaan markkaan merkittiin kaupparekisteriin 4.12.1997. Osakepääoman korotuksen johdosta OKOn omistusosuus Aurumista aleni 49,6 prosenttiin, ja Aurumista tuli Osuuspankkikeskuksen konserniyhtiö. Vuoden 1997 lopussa Osuuspankkikeskuksella oli 72,8 prosenttia Aurumin osakkeiden äänimäärästä.

Vuonna 1997 koko henkivakuutusalan maksutulon kasvu pysähtyi, mutta kokonaisvastuuvelka jatkoi vakaata kasvua. Aurumin vakuutusmaksutulo oli 1 253 miljoonaa markkaa, josta säästöhenkivakuutuksen osuus oli 1 175 ja yksilöllisen eläkevakuutuksen osuus 78 miljoonaa markkaa.

Sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 125 miljoonaa markkaa. Vuoden lopussa 91 prosenttia sijoituksista oli erilaisissa korkoinstrumenteissa ja 9 prosenttia osakkeissa ja osuuksissa. Yhtiön taseen loppusumma oli vuoden lopussa 2 952 miljoonaa markkaa.

Asiakkaiden säästöt Aurumissa eli vakuutustekninen vastuuelka oli vuoden lopussa 2 517 miljoonaa markkaa, ja se jakaantui noin 34 600 vakuutukselle. Eläkevakuutuksille maksettiin 2 prosentin ja säästövakuutuksille 1,5 prosentin asiakas-hyvitys 4,5 prosentin laskuperustekorona lisäksi. Korvauksia Aurum maksoi 26 miljoonaa markkaa.

Aurumin tilikauden voitto oli 9 miljoonaa markkaa. Toimintapääoma oli vuoden lopussa 451 miljoonaa markkaa, josta sidottua pääomaa oli 414 miljoonaa. Lakisääteinen vähimmäisvaatimus oli 100 miljoonaa markkaa.

Aurumin palveluksessa oli vuoden lopussa 23 henkilöä.

OP-Kotipankki Oy

Vuoden 1998 alussa Osuuspankkikeskus osti OKOlta 7 000 kappaletta OP-Kotipankki Oy:n osakkeita. Kaupan johdosta Kotipankista tuli Osuuspankkikeskuksen konserniyhtiö. Vuoden 1997 lopussa Osuuspankkikeskus-konsernilla oli 57,7 prosenttia Kotipankin osakkeiden äänimäärästä. Koko kertomusvuoden Kotipankki toimi kuitenkin OKOn tytäryhtiönä.

OP-Kotipankin liikevoitto oli 11 miljoonaa markkaa eli 9 miljoonaa pienempi kuin edellisellä vuonna. Rahoituskate oli

30 miljoonaa markkaa. Palkkiotuottojen määrä kasvoi ja luotto-tappiot puoliintuivat. Liikevoittoa supisti erittäin voimakas panostus Kultakortti-luottomyyntiin, mikä kasvatti osuuspankeille maksettavaa myyntipalkkiota.

Kotipankin tase oli 593 miljoonaa markkaa eli vajaat sata miljoonaa pienempi kuin vuonna 1996. Pankin vakavaraisuus oli vuoden 1997 lopussa 15,5 prosenttia.

Kotipankin palveluksessa oli vuoden lopussa 24 henkilöä.

OP-Rahastoyhtiö Oy

Osuuspankkikeskus osti vuoden 1998 alussa OKOlta myös OP-Rahastoyhtiö Oy:n koko osakekannan, ja OP-Rahastoyhtiöstä tuli Osuuspankkikeskuksen tytäryhtiö. Koko kertomusvuoden OP-Rahastoyhtiö toimi kuitenkin OKOn tytäryhtiönä.

OP-Rahastoyhtiö hallinnoi Osuuspankkiryhmän valtakunnallisia sijoitusrahastoja ja kahta keväällä 1997 perustettua kansainvälistä sijoitusrahastoa.

OP-Rahastoyhtiön liikevoitto oli 4,5 miljoonaa markkaa eli 2 miljoonaa markkaa suurempi kuin edellisellä vuonna. Yhtiön tuotot kertyivät rahastoilta perityistä hoitopalkkioista sekä osuuksien merkintä- ja lunastuspalkkioista. Tuottojen määrä oli 21 miljoonaa markkaa, mikä on noin 60 prosenttia enemmän kuin edellisellä tilikaudella. Kasvu johtui hallinnoitujen sijoitusrahastojen pääomien 85 prosentin kasvusta vuoden aikana.

Yhtiön palveluksessa oli vuoden lopussa 8 henkilöä.

FD Finanssidata Oy

Myös FD Finanssidata Oy:stä tuli vuoden 1998 alusta Osuuspankkikeskuksen tytäryhtiö, kun Osuuspankkikeskus osti OKOlta sen 70 prosentin omistusosuuden FD Finanssidatasta.

Yhtiö toimi koko kertomusvuoden kuitenkin OKOn tytäryhtiönä.

FD Finanssidata vastaa Osuuspankkiryhmän keskitetyistä tietoteknisistä palveluista.

FD Finanssidatan liikevoitto oli 8 miljoonaa markkaa eli miljoonan pienempi kuin edellisellä vuonna. Liikevaihto oli 249 ja tase 62 miljoonaa markkaa.

Yhtiön palveluksessa oli vuoden lopussa 250 henkilöä.

Osuuspankki Realum

Osuuspankki Realum muodostettiin vuonna 1996 omaisuudenhoitopankiksi osasta entistä Suur-Helsingin Osuuspankkia (SHOP). Osuuspankkien Keskusliitto lunasti tuolloin SHOP:n jäsenten jäsenosuudet, ja Keskusliitosta tuli Realumin ainoa omistaja.

Rahoitustarkastuksen 1.1.2001 asti voimassa olevan poikkeusluvan nojalla Osuuspankki Realumia ei ole yhdistelty Osuuspankkikeskus-konsernin tilinpäätökseen, mutta kylläkin koko Osuuspankkiryhmän tilinpäätökseen.

Osuuspankki Realumin tase vuoden 1997 lopussa oli 2,3 miljardia markkaa, liiketappio 362 miljoonaa markkaa ja tilikauden voitto 140 miljoonaa markkaa.

Pankin palveluksessa oli vuoden lopussa 51 henkilöä.

Palvelut Osuuspankkiryhmälle

Laadukkaita keskitettyjä palveluita

Osuuspankkiryhmän vähittäispankkitoiminnan palvelut on keskitetty Osuuspankkikeskuksen ryhmäpalvelut-toimintoon. Ryhmäpalveluiden tehtävänä on tuottaa jäsenpankeille ja niiden asiakkaille kilpailukykyisiä ja laadukkaita keskitettyjä palveluja. Niiden tuottamisen, kehittämisen ja markkinoinnin lisäksi ryhmäpalveluiden toimintaan liittyy Osuuspankkiryhmän strategisten linjausten toteuttaminen yhdessä jäsenpankkien kanssa.

Vuoden 1997 toimintaa leimasivat pankkitoimialan elpyminen ja kasvanut pankkipalvelujen kysyntä, sähköisen palveluverkon merkityksen kasvu, tekninen valmistautuminen euroon ja vuoteen 2000 sekä jäsenpankkien ja Osuuspankkiryhmän ulkopuolelle jääneiden osuuspankkien palvelun eriyttäminen.

Markkinointi myynnin tukena

Osuuspankkiryhmän yrityskuva ja asiakkaiden tyytyväisyys osuuspankkiin oli vuonna 1997 suurista pankeista paras. Osuuspankkia pidettiin luotettavana, asiakkaan elämäntilanteen huomiioon ottavana ja asiakasta arvostavana.

Markkinoinnin päätehtävä oli tukea asunto- ja käyttöluottojen myyntiä, ja varsinkin asuntoluottokanta kehittyi myönteisesti. Varainhankintaan liittyvässä markkinoinnissa korostettiin talletusten ohella muita sijoitustuotteita, kuten sijoitusvakuutuksia ja sijoitusrahastoja.

Vuoden aikana useat osuuspankit markkinoivat aktiivisesti pankin jäsenyyttä, joka syventää asiakassuhdetta ja tuo siihen lisäarvoa. Lokakuussa vietetyn osuuspankkiviikon pääteema oli *Jäsenä saat etumatkaa*.

Asiakaspalveluiden markkinoinnissa painotettiin konttorien aukiolajoista riippumattomia sähköisiä palvelukanavia, kuten

pääte- ja puhelinpalveluja.

Myynnillistä toimintatapaa kehitettiin ja markkinointiviestinnän graafiset ohjeet sekä yhtenäinen mainonnan linja otettiin käyttöön.

Yksityishenkilöille ja perheille kohdistetun asiakaslehden KultaYV:n nimi muutettiin Kultarahaksi. Lehden keskimääräinen painos oli noin 713 000. Muita Osuuspankkiryhmän asiakaslehtiä olivat suomeksi ja ruotsiksi ilmestyvä lastenlehti Hippo sekä maa- ja metsätalousasiakkaille suunnattu Metsäraha/Kultajyvä. Yrittäjien asiakaslehti Nykyraha ja nuortenlehti Silver News korvattiin muilla yhteydenpitomuodoilla. Jälkimmäisen tilalle tehtiin Internetiin nuorille tarkoitettu verkkojulkaisu Sterrrling. Osuuspankkiryhmän toimi- ja hallintohenkilöiden ammattilehti Osuuspankkilehti ilmestyi 9 kertaa. Ruotsinkielinen Andelsbanknytt ilmestyi 4 kertaa.

Työasemien uudistus etuajassa

Tietotekniikkapalveluiden kehittämisen painopistealueet vuonna 1997 olivat konttorien työasema-, itsepalvelu- ja kiinteistöhallintajärjestelmien uudistukset.

Myynnillistä toimintatapaa tukevan ja lukuisia uusia palveluja sisältävän uuden työasemajärjestelmän käyttöönotto alkoi helmikuussa. Vuoden loppuun mennessä osuuspankkeihin oli asennettu yli 3 500 työasemaa, mikä ylitti selvästi asetetut tavoitteet.

Uusi Kultaraha pääte- ja puhelinpalveluratkaisu sekä uusi Internet-verkosta ladattava Kultalinkki-pankkiyhteysohjelmisto otettiin käyttöön. Asiakaspalvelujen laadun ja koko ryhmän sisäisen toiminnan tehokkuuden kannalta merkittäviä kehityshankkeita olivat myös kiinteistöhallinnan järjestelmä uudistus ja elektronisen arkiston käyttöönotto.

Riskienhallintaa uudistettiin

Osuuspankkiryhmän uusimuotoisen yhteistoiminnan alkaessa uudistettiin pankkiryhmän keskusyhteisön riskienhallinta muutuneiden lakien ja muiden säädösten mukaiseksi.

Suuri osa riskienhallinnan tehtävistä pysyi entisellään. Uudistuksessa täsmennettiin Osuuspankkikeskuksen riskienhallintatoiminnon ja OKOn välistä työnjakoa ja koko pankkiryhmän riskienhallinnan koordinoitua sekä organisoitiin uudelleen erillisiä riskienhallintajärjestelmiä. Lisäksi Osuuspankkikeskus pitää yllä koko pankkiryhmän riskienvalvontajärjestelmää.

Vuonna 1997 riskienhallinnan painopiste siirtyi vaikeuksissa olevien jäsenpankkien tukemisesta ja ohjaamisesta kaikkien jäsenpankkien riskien ennaltaehkäisyä tukevaan toimintaan sekä riskienhallintaa koskevaan koulutukseen. Pankkiryhmän riskienhallintaa selostetaan myös Osuuspankkiryhmän toimintakertomuksen yhteydessä sivulla 12.

Yritystutkimus ja yritysasiakkaiden tilinpäätösten analysointi tukevat jäsenpankkien yritysrahoitusta ja siihen liittyvää riskienhallintaa. Talouslaman väistyminen näkyi selvästi uusien hankkeiden tutkinnan lisääntymisenä. Yritystutkimuksia tehtiin yli 1 300 yrityskokonaisuudesta, ja tilinpäätösanalyysien määrä nousi noin 14 000:een. Yritystutkimuksen asiantuntemusta hyödynnettiin myös eräiden jäsenpankkien yritysrahoituksen kokonaisriskin kartoituksissa ja eri toimialoja koskevissa selvityksissä.

Riskientasausta tiivistyi

Osuuspankkien uusimuotoiseen yhteistoimintaan kuuluva suojajärjestelmä täydentää pankkiryhmän riskientasausta, joka on jo aiemminkin perustunut Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön toimintaan ja jäsenyyteen Osuuspankkien Vakuus-

rahastossa. Vakuutusyhtiö ja Vakuusrahasto kuuluvat edelleen Osuuspankkikeskuksen toiminnalliseen kokonaisuuteen, mutta eivät varsinaisesti Osuuspankkikeskus-konserniin.

Osuuspankkien Vakuusrahasto (OVR) on lakisääteinen vakuusrahasto, jonka jäseninä ovat kaikki osuuspankit, OKO, Okopankki Oy ja OP-Kotipankki Oy. Rahasto turvaa siihen kuuluvien pankkien vakaan toiminnan. Rahaston toimintaa selostetaan tarkemmin Osuuspankkiryhmän toimintakertomuksen yhteydessä sivulla 16.

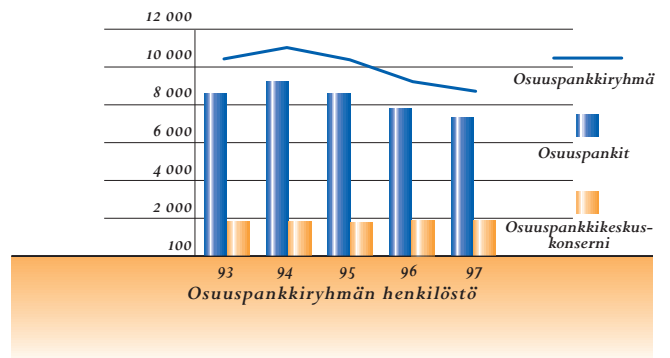
Vuoden 1998 alussa voimaantullut talletussuojaa koskeva lainmuutos aiheuttaa muutoksia riskientasaukseen, kun kaikkien pankkien talletussuojarahasto aloittaa toimintansa. Lain mukaan OVR säilyy toistaiseksi pakollisena vakuusrahastona.

Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön (OVY) päävakuutuslaji on osuuspankkien luottotappioriskejä tasaava luottovakuutus. Tämän lisäksi yhtiö harjoittaa takuu-, vastuu- ja turvallisuusvakuutustoimintaa. Yhtiön omistavat osuuspankit, Osuuspankkikeskus, OKO, Okopankki Oy ja OKO-Investointiluottopankki Oy.

OVY:n perimien vakuutusmaksujen yhteismäärä oli 252 miljoonaa markkaa, josta luottovakuutuksen osuus oli 97,6 prosenttia. Korvauksia maksettiin 416 miljoonaa markkaa, joista suuri osa katettiin jo aiempina vuosina perityillä vakuutusmaksuilla. Luottotappion aiheuttaneilta velallisilta perittiin jälkiperinnällä saatavia takaisin 30 miljoonaa markkaa. OVY:n taseen loppusumma oli 1,1 miljardia markkaa ja yhtiön palveluksessa oli 34 toimihenkilöä.

Lainopillisilla palveluilla kysyntää

Pankkeja koskeva lainsäädäntötyö jatkui läpi vuoden. Osuuspankkikeskuksen lainopillisissa palveluissa korostuivat pankki-

ryhmän uusimuotoiseen yhteistoimintaan liittyvät tehtävät. Myös vuoden 1998 alusta voimaan tulleiden luottolaitoslain uudistusten valmistelu oli tärkeällä sijalla Osuuspankkiryhmän oikeudellisten etujen valvonnassa. Lisäksi osallistuttiin eurooppalaisten osuuspankkiryhmien kanssa tehtävään yhteistyöhön rahoitusalaan koskevan lainsäädännön kehittämiseksi.

Osuuspankkiryhmän lainopilliseen erityiskoulutukseen liittyvät tehtävät painottuivat erityisesti uuteen osakeyhtiölakiin sekä vero-oikeuteen, velkajärjestelyyn ja vakuuksiin. Lisäksi lainopillinen osasto vastasi osuuspankkien juridisesta neuvonnasta ja tiedottamisesta sekä oikeudellisten toimeksiantojen hoitamisesta.

Uusi yhteistoiminta keskeisellä sijalla

Osuuspankkiryhmän uusimuotoisen yhteistoiminnan valmisteluvaiheessa tarvittiin runsaasti tausta-aineistoa sekä johtokunnille ja hallintoneuvostoille että osuuspankeille. Valmistelutyö edellytti myös mittavaa panostusta taloushallintoon sekä ulkoiseen ja sisäiseen viestintään.

Osuuspankkikeskuksessa näistä palveluista vastaa ryhmähallinto-toiminto. Se johtaa ja kehittää palveluiden tuottamista Osuuspankkiryhmän strategisen suunnittelun ja johtamisen tarpeisiin sekä seuraa asetettujen tavoitteiden toteutumista. Toiminto vastaa myös keskitetystä viestinnästä, ryhmätason tuloslaskennasta, Osuuspankkikeskuksen taloushallinnosta, henkilöstön kehittämisestä, keskitetyistä henkilöstöhallinnollisista palveluista ja eläkepalveluista sekä Osuuspankkikeskus-konsernin sisäisistä palveluista.

Henkilöstö väheni - koulutus lisääntyi

Osuuspankkiryhmässä jatkettiin henkilöstön sopeuttamista muuttuviin tehtäviin ja tarpeisiin. Henkilömäärä supistui vuoden aikana 548:lla eli lähes 6 prosenttia, ja se oli vuoden lopussa 8 695. Henkilöstön keski-ikä oli 44 vuotta.

Vuoden aikana kehitettiin keinoja, joilla varmistetaan Osuuspankkiryhmän avainhenkilöresurssien riittävyys ja laatu myös tulevaisuudessa.

Osuuspankkikeskus-konsernissa tehtiin keväällä henkilöstötutkimus, jonka perusteella aloitettiin useita työyhteisön toimivuuden ja johtamisen kehittämishankkeita. Myös henkilöstöhallinnon tietojärjestelmiä ryhdyttiin uudistamaan.

Henkilöstökoulutus lisääntyi selvästi vuodesta 1996. Osuuspankkiopiston järjestämien koulutuspäivien määrä nousi yli 20 000:n, ja koulutusta täydensi osuuspankkien sisäinen ajankohtaiskoulutus.

Henkilöstön kehittämisen keskeisiä alueita olivat uudistuvan tietotekniikan käyttö, myyntitaito, tuotteiden ja palvelujen tuntemus sekä työyhteisöjen johtaminen ja niiden toimivuus.

Ryhmälaskenta viralliseksi

Osuuspankkiryhmän tammi-syyskuun osavuositarkastus laadittiin ensimmäistä kertaa osuuspankkien yhteenliittymää koskevien Rahoitustarkastuksen määräysten mukaisesti. Ryhmän tilinpäätös tuli siten viralliseksi ja tilintarkastuksen alaiseksi.

Vuoden aikana kehitettiin Osuuspankkiryhmän ja osuuspankkien raportointia viranomaisille ja otettiin käyttöön osuuspankkien uudistettu toiminnan ohjausjärjestelmä.

Liiketoimintaa kehitettiin koko pankkiryhmässä

Pankkiliiketoiminnan kehittäminen organisoitiin uudelleen. Tavoitteena on, että osuuspankit ja Osuuspankkikeskus yhdessä tehostavat koko ryhmän liiketoimintaa ja edistävät ryhmän strategian, arvojen ja tavoitteiden toteutumista. Uudelleen organisoiminen tavoitteena oli myös koordinoita Osuuspankkikeskus-konsernin eri yksiköissä tehtäviä kehittämistoimia, jotka palvelevat osuuspankkien muuttuvaa, tehokasta ja tuloksellista liiketoimintaa.

Vuoden aikana useissa osuuspankeissa suunniteltiin ja otettiin käyttöön uusia toimintatapoja. Keskeinen kehitystrendi osuuspankeissa oli henkilöstö- ja muiden resurssien yhteensovittaminen ja tehokas hyödyntäminen mm. uusien palvelukanavien myötä. Osuuspankkien toimitusjohtajille järjestettiin erilaisiin teemoihin liittyviä yhteisiä kehittämis- ja neuvottelupäiviä.

Eläkevastuut katettu kokonaan

Osuuspankkien Eläkekassa ja Osuuspankkien Eläkesäätiö kuuluvat Osuuspankkikeskuksen toiminnalliseen kokonaisuuteen, mutta eivät varsinaisesti Osuuspankkikeskus-konserniin.

Osuuspankkien Eläkekassa huolehtii Osuuspankkiryhmän ja sen ulkopuolella olevien osuuspankkien toimihenkilöiden lakisääteisistä eläke-eduista. Eläkekassan osakkaina ovat osuuspankit, Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunta ja OKO sekä niiden omistamat yhteisöt eli kaikkiaan 411 työnantajaa. Kaikki näiden palveluksessa olevat toimihenkilöt ovat eläkekassan jäseniä. Kassan vakuutusmaksu vuonna 1997 oli 18,7 prosenttia maksetuista palkoista. Tästä 4,5 prosenttiyksikköä oli työntekijöiden maksuosuutta.

Osuuspankkien Eläkesäätiö täydentää eläkekassan lakisääteisiä eläke- ja muita etuja. Säätiöön ei ole otettu uusia edunsaajia 30.6.1991 jälkeen.

Eläkekassan lakisääteinen eläkevastuu ja eläkesäätiön lisäetuksia koskeva uusien sääntöjen mukainen eläkevastuu on katettu kokonaan.

Eläkekassa ja -säätiö maksoivat eläkkeitä ja avustuksia yhteensä 282,1 miljoonaa markkaa. Vanhuus-, työkyvyttömyys- tai perhe-eläkkeen saaja oli kaikkiaan 4 271.

Tarkastus organisoitiin uudelleen

Aikaisemmin erillisenä toimineen Osuuspankkitarjoustarkastuksen tehtävät organisoitiin uudelleen muodostamalla Osuuspankkikeskukseen tarkastustoiminto. Se toimii pääjohtajan alaisuudessa hallintoneuvoston hyväksymän ohjesäännön mukaisesti. Toimintoon kuuluvat osuuspankkitarjoustarkastus ja Osuuspankkikeskuksen sisäinen tarkastus sekä pankkiturvallisuusyksikkö.

Vuonna 1997 tarkastettiin kaikki Osuuspankkikeskuksen jäsenosuuspankit. Laillisuusvalvonnan ohella painotettiin edelleenkin riskienhallinnan tarkastusta. Sisäinen tarkastus suoritti suunnitelman mukaiset tarkastukset Osuuspankkikeskuksen yksiköissä ja tarkasti myös kaikki Okopankin konttorit. Pankkiturvallisuusyksikkö sai vastattavakseen entistä enemmän viranomaisten tiedusteluja.

Emu-valmistelut tiivistyivät

Osuuspankkiryhmä alkoi valmistautua Emun kolmanteen vaiheeseen jo vuonna 1994. Emu-johtoryhmä perustettiin keväällä 1995, ja sitä laajennettiin keväällä 1996, jolloin myös perustettiin Emu-työryhmät.

Tavoitteena on toteuttaa tarvittavat muutokset mahdollisimman pienin kustannuksin ja koordinoitusti sekä olla liiketoiminnallisesti ja teknisesti valmiina hyvissä ajoin ennen Emun kolmannen vaiheen alkua. Pankkiryhmän kilpailuaseman vahvistamiseen kuuluu keskeisenä osana asiakkaiden riittävä ja asiantunteva informointi euroon siirtymisen vaatimista muutoksista.

Muutostyöt suoritetaan Emu-johtoryhmän johdolla Osuuspankkikeskuksessa, jonka vastuulla on myös Emua ja euroa koskeva tiedottaminen, markkinointi, koulutus ja niihin liittyvä materiaalituki. Osuuspankit hoitavat liiketoimintasuunnitelmien toteutuksen, henkilöstön koulutuksen ja tiedottamisen asiakkaille.

Vuoden 1997 alusta nimitettiin projektipäällikkö koordinoimaan hankkeen toteutusta, ja samalla Emu-työryhmiä laajennettiin. Tietojärjestelmämuutokset eriytettiin omaksi projektiksi. Emu-työryhmien yksityiskohtaiset loppuraportit julkaistiin toukokuussa.

Keväällä perustettiin euroneuvojaverkosto, joka toimii yhteyselimenä Osuuspankkikeskuksen Emu-projektin ja osuuspankkien välillä. Koulutettuja euroneuvoja toimii osuuspankeissa noin 240. Projektin painopiste siirtyi syksyllä tietojärjestelmämuutoksiin, koulutukseen, tiedottamiseen ja markkinointiin.

Keväällä julkaistiin lähinnä yrityksille tarkoitettu opas nimeltä *Emu, euro ja yritys*. Emu-projektin asiantuntijat ovat vierailleet lukuisissa, pääasiassa yritysasiakkaille tarkoitetuissa osuuspankkien asiakastilaisuuksissa.

Emu-projekti on tehnyt yhteistyötä mm. valtiovarainministeriön, Suomen Pankin ja Suomen Pankkiyhdistyksen sekä lukuisten yhteisöjen ja yhdistysten kanssa. Kansainvälistä yhteistyötä on tehty mm. Unico-pankkien ja Euroopan osuuspankkien yhdistyksen kanssa.

Osuuspankkikeskuksen organisaatio 1.3.1998

	<u>Ryhmäpalvelut</u>	<u>Ryhmähallinto</u>	<u>Riskienhallinta</u>	<u>Tarkastus</u>
PÄÄJOHTAJA Antti Tanskanen johtokunnan puheenjohtaja	Keijo Manner	Heikki Vitie	Esko Hollman	Markku Niinikoski
TOIMITUSJOHTAJA Reijo Karhinen johtokunnan varapuheenjohtaja	PALVELUVERKON KEHITTÄMISYKSIKKÖ OP-KOTIPANKKI OY Matti Korkeela	JOHDON TUKI JA VIESTINTÄ OP-RYHMÄN TUTKIMUSSÄÄTIÖT Matti Huomo	LAINOPILLINEN OSASTO Tuomas Hinttula	OSUUSPANKKIKESKUKSEN SISÄINEN TARKASTUS Heikki Yli-Juuti
	TUOTE- JA PALVELULIIKETOIMINTA RYHMÄMARKKINOINTI Pekka Sarvi-Peräkylä	RYHMÄLASKENTA Antti Saarelainen	RISKIENHALLINTAOSASTO OSUUSPANKKIEN KESKINÄINEN VAKUUTUSYHTIÖ OSUUSPANKKIEN VAKUUSRAHASTO Pekka Jaakkola	OSUUSPANKKITARKASTUS Tapani Santala
	OP-RAHASTOYHTIÖ OY Harri Nummela	KEHITTÄMISOSASTO Aila Tikkala		
	HENKIVAKUUTUS- OSAKEYHTIÖ AURUM Raimo Voutilainen	HENKILÖSTÖOSASTO OSUUSPANKKIALAN TYÖNANTAJAYHDISTYS Juha Laitinen		
	YRITYS- JA MAKSULIIKEPALVELUT Raimo Vaalasaranta	TYÖTERVEYSASEMA Tapio Ropponen		
	MAASEUTURAHOITUS Raimo Tammilehto	OSUUSPANKKIEN ELÄKEKASSA OSUUSPANKKIEN ELÄKESÄÄTIÖ Pekka Korhonen		OSUUSPANKKI REALUM Olli Latola
	TIETOTEKNIikka- PALVELUT FD FINANSSIDATA OY Markku Mäkinen			OPTUM KIINTEISTÖPALVELUT OY Olli Latola

Osuuspankkikeskuksen hallintoneuvosto ja johtokunta 1.3.1998

Hallintoneuvosto

Osuuspankkiliittojen alueilta valitut jäsenet

• sekä liiton alueen pankkien vakavaraisuuden perusteella valitut jäsenet

Etelä-Pohjanmaa

Antero Luomajärvi
1997–2000
rehtori, Ilmajoki

• Simo Ilomäki
1997–
toimitusjohtaja, Vimpeli

Etelä-Suomi

Vesa Lehikoinen
1997–1999
toimitusjohtaja, Janakkala

• Timo Alaviuhkola
1997–
tutkimusaseman johtaja
Hyvinkää

• Jorma Pitkälä
1997–
maanviljelijä, Hämeenkoski

Kainuu

Keijo Väänänen
1997–1998
apulaisprofessori, Vaala

• Erkki Airaksinen
1997–
toimitusjohtaja, Kuhmo

Keski-Pohjanmaa

Ilkka Heinonen
1997–1998
rehtori, Haapajärvi

Keski-Suomi

Erkki Laatikainen
1997–1999
päätoimittaja, Jyväskylä

Kymi-Vuoksi

Seppo Penttinen
1997–2000
professori
Savitaipale
puheenjohtaja

• Paavo Aho
1997–
eversti, Elimäki

• Risto Kiljunen
1997–
toimitusjohtaja
Lappeenranta

Lappi
Tauno Raistakka
1997–1998
maanviljelijä, Posio

Pirkka-Häme
Heikki Teräväinen
1997–1999
toimitusjohtaja, Toijala

• Martti Talja
1997–
kehityspäällikkö, Mänttä

Pohjois-Karjala

Jorma Lehikoinen
1997–1999
toimitusjohtaja, Lieksa

• Heikki Pirinen
1997–
rehtori, Kitee

Pohjois-Pohjanmaa

Paavo Haapakoski
1997–1998
koulunjohtaja, Pyhäjoki

• Kalervo Karvonen
1997–
toimitusjohtaja
Haapavesi

Pohjois-Savo

Matti Pulkkinen
1997–2000
sairaanhoitopiirin johtaja
Kuopio

• Erkki Eronen
1997–
toimitusjohtaja, Kaavi

Satakunta
Jorma Pere
1997–1999
toimitusjohtaja, Eura

• Simo Kauppi
1997–
toimitusjohtaja, Rauma

• Pentti Pihko
1997–
maanviljelijä, Punkalaidun

• Jukka Ramstedt
1997–
toimitusjohtaja, Pori

Suur-Savo

Leo Pakkanen
1997–2000
toimitusjohtaja, Kangasniemi

• Asko Ruuskanen
1997–
koulutusyksikön johtaja
Savonlinna

Sydäkusten

Johan Signell
1997–1998
hallinnollinen johtaja
Hanko

Varsinais-Suomi
Turkka Saarniniemi
1997–2000
toimitusjohtaja, Pertteli

• Pauli Salminen
1997–
toimitusjohtaja, Loimaa

• Pertti Ruotsalainen
1997–
sairaala fyysikko
Mynämäki

Österbotten

Kaj Skåtar
1997–1998
toimitusjohtaja, Vaasa

Muut jäsenet

Maria Kaisa Aula
1997–1999
kansanedustaja, Tervola

Esa Härmälä
1997–1999
MTK:n puheenjohtaja
Helsinki

Heikki Pykälistö
1997–2000
toimitusjohtaja, Anjalankoski
varapuheenjohtaja

Esa Swanljung
1997–2000
STTK:n puheenjohtaja
Helsinki
varapuheenjohtaja

*Vasemmalta:
Heikki Vitie
Markku Niinikoski
Keijo Manner
Esko Hollman
Mikael Silvennoinen
Antti Tanskanen
Reijo Karhinen*

Johtokunta

Puheenjohtaja

Antti Tanskanen
pääjohtaja
taloustieteiden tohtori
Helsinki

Varapuheenjohtaja

Reijo Karhinen
Osuuspankkikeskus-OPK
osuuskunnan toimitusjohtaja
kauppatieteiden maisteri
Helsinki

Jäsenet

Mikael Silvennoinen
OKOn toimitusjohtaja
kauppatieteiden maisteri
Espoo

Esko Hollman
oikeustieteen kandidaatti
ekonomi
Espoo

Keijo Manner
oikeustieteen kandidaatti
Helsinki

Heikki Vitie
varatuomari
ekonomi
Espoo

Varajäsenet

Tuomas Hinttula
varatuomari
Helsinki

Matti Korkeela
luonnontieteiden kandidaatti
Vantaa

Raimo Tammilehto
agronomi
Espoo

Tarkastusjohtaja, vara-
tuomari Markku Niinikoski
(Vantaa) osallistuu Osuus-
pankkikeskus-OPK osuus-
kunnan johtokunnan koko-
uksiin.

Hallintoneuvoston ja
johtokunnan sihteeri
Markku Koponen
varatuomari, eMBA
Järvenpää

Tilintarkastajat ja varatilintarkastajat

Tilintarkastajat

KHT-yhteisö SVH Coopers &
Lybrand Oy
Helsinki

Eero Huusko
kauppatieteiden maisteri,
KHT
Kajaani

Reino Majala
professori, kauppatieteiden
tohtori, KHT
Turku

Varatilintarkastajat

Kauko Lehtonen
kauppatieteiden maisteri,
KHT
Turku

Auno Inkeröinen
ekonomi, KHT
Mikkeli

Osuuspankkiryhmän viisivuotiskatsaus

	1993	1994	1995	1996	1997
<i>Palveluverkko, henkilöstö ja jäsenet</i>					
Jäsenpankit	260	259	258	255	250
Konttorit	854	887	848	788	745
Henkilöstö	10 437	11 021	10 366	9 243	8 695
Maksuautomaatit	231	440	550	637	677
Asiakkaiden kortit, tuhatta	1 246	1 305	1 390	1 508	1 636
Jäsenet, tuhatta	591	590	621	610	647
Osuuspääomasijoitukset, milj. mk	517	573	705	1 006	1 444
<i>Tase-erät, mrd. mk</i>					
Taseen loppusumma	166,6	154,3	150,2	141,5	135,7
Markkatalletukset	84,4	86,1	89,7	89,3	89,9
Markkinaosuus, %	31,3	31,3	30,9	31,7	31,0
Markkaluotot	88,2	84,7	82,9	83,8	84,3
Markkinaosuus, %	31,8	31,3	31,7	31,2	31,2
Järjestämättömät saamiset	10,9	7,3	5,3	3,6	2,3
Nollakorkoiset saamiset	0,7	0,5	0,5	0,4	0,3
Oma pääoma	7,7	5,4	5,4	6,0	5,9
<i>Tuloslaskelmaerät, milj. mk</i>					
Liikevaihto	15 616	12 775	12 172	10 755	9 885
Rahoituskate	3 528	4 284	4 233	3 680	3 755
Muut tuotot	2 511	2 077	2 107	2 692	2 635
Tuotot yhteensä	6 039	6 361	6 340	6 372	6 391
Kulut yhteensä	3 787	4 028	3 893	3 879	3 800
Kate ennen luottotappioita	2 252	2 333	2 447	2 493	2 590
Luotto- ja takaustappiot	3 716	3 651	2 147	1 666	1 272
Arvopapereiden arvonalennukset	294	151	190	129	146
Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdistellyistä yhtiöistä			3	7	9
Liikevoitto/-tappio	- 1 758	- 1 469	113	705	1 181
<i>Tunnuslukuja</i>					
Tuottojen suhde kuluihin	1,59	1,58	1,63	1,64	1,68
Koko pääoman tuotto (ROA)	- 1,2	- 1,0	0,0	0,3	0,6

Luvut vuosilta 1993-1996 vastaavat nykyistä ryhmäkokonaisuutta, ks. sivu 15.

Yhteystiedot

Osuuspankkikeskus-konserni

Osuuspankkikeskus
Osuuspankkien Keskuspankki Oy

Postiosoite:
PL 308
00101 HELSINKI

Puhelinvaihte:
(09) 4041
Telekopio:
(09) 404 3703

Internet-osoitteet:
www.osuuspankki.fi
www.oko.fi

Käyntiosoite:
Teollisuuskatu 1b
00510 Helsinki

Tytär- ja osakkuusyhteisöt

OKO-Investointiluottopankki Oy
PL 930, 00101 Helsinki
Puh. (09) 4041
Telekopio (09) 404 4209

OP-Rahoitus Oy
PL 899, 00101 Helsinki
Puh. (09) 693 711
Telekopio (09) 6937 5418

OP-Kotipankki Oy
PL 1020, 00101 Helsinki
Puh. (09) 4041
Telekopio (09) 404 2716

Opstock Oy
PL 362, 00101 Helsinki
Puh. (09) 40 465
Telekopio (09) 404 2679

OP-Rahastoyhtiö Oy
PL 308, 00101 Helsinki
Puh. (09) 4041
Telekopio (09) 404 2708

Henkivakuutusosakeyhtiö Aurum
PL 308, 00101 Helsinki
Puh. (09) 4041
Telekopio (09) 404 3501

FD Finanssidata Oy
PL 308, 00101 Helsinki
Puh. (09) 40 464
Telekopio (09) 404 3050

Optum Kiinteistöpalvelut Oy
PL 1030, 00101 Helsinki
Puh. (09) 4041
Telekopio (09) 404 4330

Osuuspankkiopisto
Kallvikintie 28
00980 Helsinki
Puh. (09) 40 466
Telekopio (09) 404 5388

Okopankki Oy
Mikonkatu 11, 00100 Helsinki
PL 670, 00101 Helsinki
Puhelinvaihte: (09) 12 901
Telekopio (09) 129 9787

Konttorit Helsingissä:
Aleksi, Aleksanterinkatu 19
Arkadia, Arkadiankatu 23
Bulevardi, Bulevardi 5
Hakaniemi, Hakaniemenranta 1
Herttoniemi, Hiihtomäentie 14
Itäkeskus, Turunlinnantie 14
Lauttasaari, Lauttasaarentie 28-30
Malmi, Malmin kauppatie 18
Mikonkatu, Mikonkatu 13
Oulunkylä, Kylänvanhimmantie 29
Pasila, Opastinsilta 7
Pitäjänmäki, Sulkapolku 2
Tullinpuomi, Mannerheimintie 114

Konttorit Espoossa:
Tapiola, Länsituulentie 8
Leppävaara, Läkkipänpolku 4
Olari, Kuunkehrä 2

Konttorit Vantaalla:
Tikkurila, Kielotie 11
Korso, Merikotkanpolku 2
Myyrmäki, Uomatie 3

Palvelupisteet:
Espoon keskus, Kauppakeskus
Espoontori
Kamreerintie 3

Espoonlahti,
Kauppakeskus Lippulaiva
Espoonlahdenkatu 4-6

Itäkeskus,
Kauppakeskus Itäkeskus
Itäkatu 7

Myyrmäki,
Kauppakeskus Myyrmanni
Iskoskuja 3

Vuosaari,
Kauppakeskus Columbus
Vuotie 45

OKOBANK ulkomailla

Tukholman konttori
Norrmalmstorg 2
Box 7432
S-10391 Stockholm
Puh. +46-8-614 3200
Telex 11236 okoss s
Telekopio +46-8-611 8012

OKOBANK
New Yorkin edustusto
609 Fifth Avenue, 6th floor
New York, NY 10017
Puh. +1-212-745 1700
Telekopio +1-212-745 1725

OKOBANK
Pietarin edustusto
Kazanskaya Str. 44, Office B26
R- 190031 St. Petersburg
Puh. +7-812-326 1891
Telekopio +7-812-326 1890

OKOBANK
Moskovan edustusto
Kazanskaya Str. 44, Office B26
R- 190031 St. Petersburg
Puh. +7-812-326 1891
Telekopio +7-812-326 1890

OKOBANK
Tallinnan edustusto
21 Pärnu maantee
EE-0001 Tallinn
Puh. +372-6-266 491
Telekopio +372-6-266 494

